میلاد حضرت رسول اکرم(ص) و حضرت امام صادق(ع) را تبریک و تهنیت می‌گوییم

اولین روزنامه سهامداری ایران (خبرنگاران و کارکنان)

صمت
صنعت معدن تجارت

شنبه
• اول آبان ۱۴۰۰
• ۱۶ ربیع‌الاول ۱۴۴۳
• ۲۳ اکتبر ۲۰۲۱

• سال سی‌ویکم دوره جدید شماره ۱۹۱۲ • پیاپی ۳۲۳۰ • ۸ صفحه • قیمت: ۲۰۰۰ تومان

www.smtnews.ir - http://Telegram.me/smtnews

سرمقاله

شفافیت اقتصادی در گرو ایجاد سامانه جامع آمار ۲

گفت‌وگو

افت‌وخیزهای استراتژی توسعه صنعتی ۴

رشد اقتصاد با وجود اختلاف آمار ۳

یادداشت‌های امروز

آمار، پایه توسعه صنعتی ۴

آمار و اطلاعات عوامل توسعه پایدار ۶

بی‌سلاح به میدان نبرد نرویم ۷

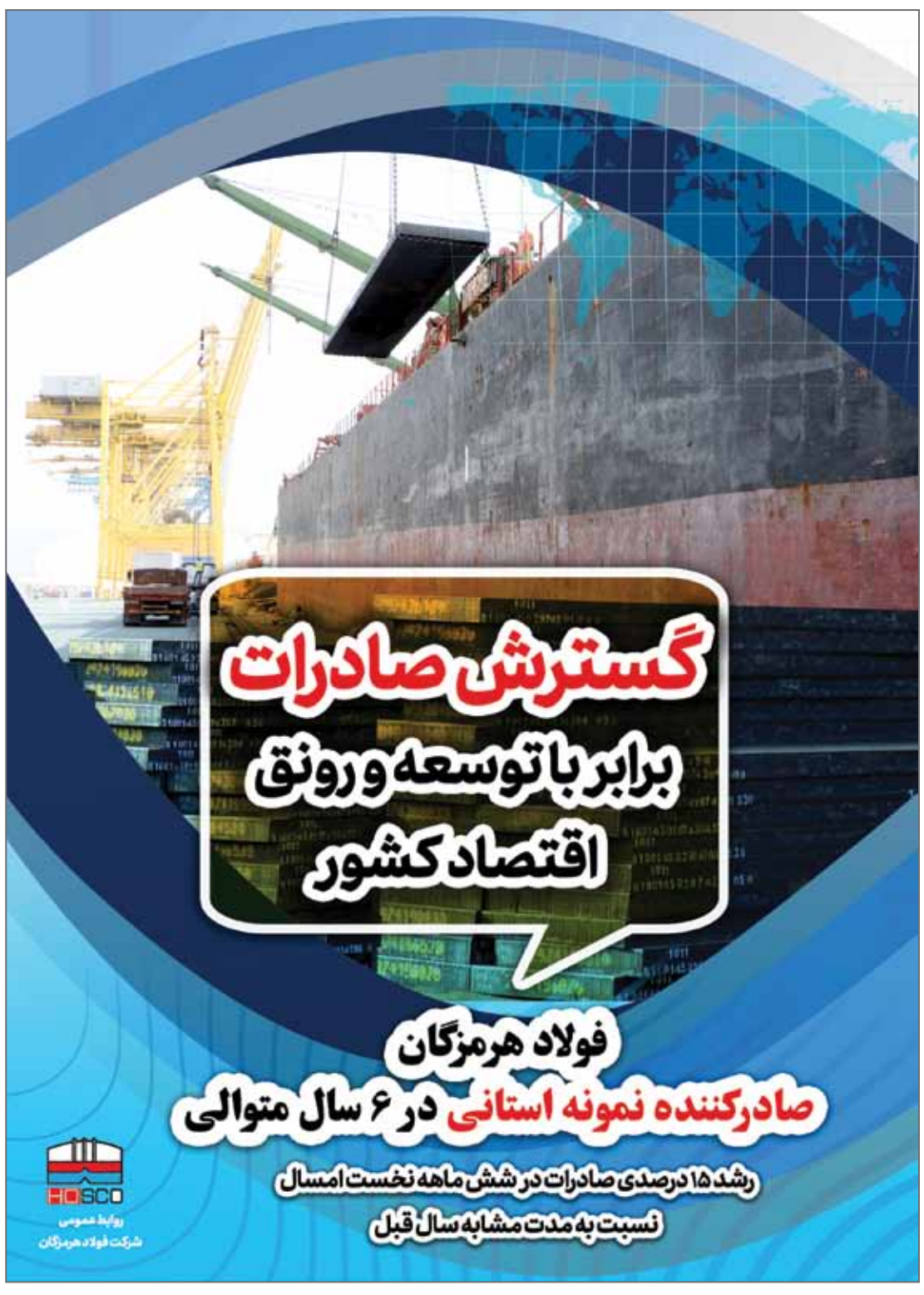
پرونده

اقتصاد، تشنه شفافیت آماری

گام اول در مسیر شفافیت ۲
«حساب کتاب» از دست خارج شده است ۳
افزایش سرمایه‌گذاری با شفافیت آمار ۵
خلأ آماری، پاشنه آشیل تولید ۶
جایگاه آمار در تجارت کشور ۷
نجات اقتصاد با نگاه تخصصی به آمار ۸

طرح: آیدا فریدی

سرمقاله

شفافیت اقتصادی در گرو ایجاد سامانه جامع آمار

یهنام ملکی
اقتصاددان و استاد دانشگاه

اختلاف بیـن آماری که هر کـدام از دو مرجع بانک مرکـزی و مرکـز آمار ایـران اعلام می‌کننـد، موضوع جدیدی نیست، اما از زمانی که عبدالناصر همتی، رئیس کل سابق بانک مرکزی در مصدر امور قرار گرفت شاهد تشدید این اختلافات بودیم که این مسئله نیز ریشه در ممانعت بانک مرکزی به‌عنوان نهاد ناظر و سیاست‌گذار از انتشـار آمار تورم، بیکاری و... داشـت، این در حالی اسـت که طبـق قانون، بانک مرکزی موظف به انتشـار گزارشات مربوطه است و گزارشات این نهاد نیز به‌عنوان معتبرترین مرجع آماری همواره موردتایید کارشناسان واقع شـده است. البته در یک سـال اخیر شاهد انتشار برخی گزارشـات ازسـوی بانک مرکزی هستیم که در تعـارض و تناقض با برخی آمارهای ارائه‌شـده توسـط سـایر مراجـع از جمله مرکز آمار اسـت. همان‌طور که اشـاره شد این مشـکل مربوط به امروز و دیروز نیست اما در سال‌های اخیر با کاهش سطح شفافیت گزارشات اقتصادی شـاهد تشـدید اختلافات بین بانک مرکزی و عمدتا مرکز آمار هسـتیم، این در حالی اسـت به‌دلیل قدیمی شدن این مشـکل هم بدنه کارشناسی کشور و هم مسـئولان آن را عادی می‌پندارند و نسـبت به این معضل مهم واکنش نشان نمی‌دهند.

حال که دولـت تغییر کرده و کابینه سـیزدهم روی کار آمده انتظـار می‌رود رئیس کل جدید بانک مرکزی درصدد حل این مشـکل برآمده و پیـش از هر اقدامی دسـتور انتشـار گزارشـات تورم و سایر شـاخص‌های اقتصادی توسـط نهاد متبوع خود را صادر کند. سـپس دولت به یک اجماع‌نظر برسـد که طبق قانون کدام یک از آمارهای ارائه‌شـده مرجعیـت دارد و در ادامه باتوجه به نتیجه این بررسـی‌ها باید تصمیمی در جهت تجمیع اطلاعات و گزارش‌ها اتخاذ شـود. بـرای مثال اگر قرار اسـت بانک مرکزی به‌عنوان مرجـع ارائه این اطلاعات شناخته شود، باید در هماهنگی با مرکز آمار در راستای تدقیـق آمار و ارقام مورد محاسـبه خـود تلاش کند تا شـاهد تناقضات اساسـی در آمار اقتصادی منتشر شده نباشیم.

این تناقضات علاوه بـر اینکه می‌تواند منجر به ایجاد سـردرگمی بین فعالان اقتصادی شود، عنصر شفافیت را بیـش از پیـش مـورد تهدید قرار می‌دهـد، زیرا اگر اطلاعات منتشرشده جامعیت و مرجعیت لازم را نداشته باشـند فاکتورهای شفافیت اقتصادی در کشور تضعیف می‌شود که این موضوع با سیاست‌های مبارزه با رانت و فساد در اقتصاد همخوانی ندارد.

نبایـد فراموش کرد فعالان اقتصادی اعم از بازرگانان، سـهامداران، متقاضیـان دریافـت تسـهیلات بانکـی، سـرمایه‌گذاران بازارهـای مالی و... همـواره باتوجه به این گزارشـات اسـتراتژی‌های خود را مشخص و تلاش می‌کنند با اتکا به اطلاعات منتشرشـده چشم‌اندازی را برای اقتصاد کشـور پیش‌بینـی کنند، اما اگر در صحت و دقت گزارش‌های مزبور تشکیک شود، دیگر نمی‌توان چشـم‌انداز روشـنی را برای اقتصاد متصور بود و همین مسئله به‌معنای تضعیف مولفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری خواهـد بود و از طرفی هم زمینه را برای سوءاسـتفاده سـودجویانی که از رانت اطلاعاتـی برخوردارند فراهم می‌کند و بسـتر برای گسترده‌تر شـدن دامنه فعالیتی رانت‌خواران ایجاد خواهد شـد که باز هم ریشه در نبود شفافیت لازم در سنجش آمار دارد.

متاسفانه این مشکل و تعارض از زمانی که برنامه‌های دوم و سـوم توسعه ابلاغ و اجرایی شـدند تا به‌حال به چشـم می‌خورد و هنوز هم باوجـود تقویت بنیان‌های دولـت الکترونیک شـاهد تـداوم مشـکلات در اموری همچون انتشـار آمار هسـتیم، این در حالی است که با یک بسترسازی بسیار ساده و ابتدایی می‌توان سامانه‌ای جامـع را ایجاد کرد تا بانک مرکـزی با مرکز آمار یا هر مرجـع تحقیقاتی و آمـاری دیگـر هماهنگی‌های لازم را صـورت داده و پـس از اجماع نظـر روی مولفه‌های سنجش شرایط اقتصادی کشور اقدام به انتشار عمومی این گزارشـات کنند. تنها در این صورت است که بساط سـودجویان و رانـت اطلاعاتـی برچیده خواهد شـد و فعـالان اقتصادی هـم می‌توانند با دید روشـن‌تری در زمینه چشم‌انداز اقتصاد کشور فعالیت‌های خود را ادامه دهند.

البتـه مجلس نیـز باتوجه به نقش نظارتـی که دارد می‌تواند شـرایط را برای شـکل‌گیری این اجماع ایجاد و با اسـتفاده از اهرم‌های نظارتی‌اش در راستای اجرای درسـت و دقیـق قوانین ازسـوی دولت اقـدام کند؛ از همیـن رو انتظار می‌رود دولـت و مجلس در هماهنگی با یکدیگر در راستای ایجاد سامانه‌ای جامع برای انتشار آمار اقتصادی تعامل داشـته و مولفه شفافیت اقتصادی را بیش از هر زمان دیگری در کشور تقویت کنند. نباید فراموش کرد جهش تولید بدون ایجاد فضایی شفاف در اقتصـاد امکان‌پذیر نخواهد بـود. نمی‌توان به این نکات به‌عنوان مسـائل پیش‌پاافتاده و عادی نگاه کرد؛ در غیر این صورت دامنه فسـاد و رانت روز به روز گسترده‌تر و اقتصاد دچار مشـکلات به‌مراتب بزرگ‌تری خواهد شد که حل هـر یک از آنها اگر غیرممکن نباشـد، بسـیار دشوارتر از آنچه امروز شاهدش هستیم، خواهد بود.

صمت به بهانه روز ملی آمار و برنامه‌ریزی بررسی کرد

اقتصاد تشنه شفافیت آماری

اول آبان در تقویم به‌نام روز ملی آمار و برنامه‌ریزی نام‌گذاری شده و اهمیت علم آمار برای توسعه اقتصادی را به مردم و مسئولان یادآور می‌شود.

به‌گزارش صمت، نیاز روزافزون نهادهای برنامه‌ریزی کشور به آمار و اطلاعات و ضرورت همکاری بسیار نزدیک سازمان اصلی تولیدکننده آمار با نهاد برنامه‌ریزی موجب شـد براسـاس قانون ۱۳۴۴ هجری شمسـی، اداره آمار عمومی از وزارت کشور جدا شود و با نام مرکز آمار ایران به سازمان برنامه و بودجه بپیوندد.

آمـار و اطلاعات یکی از اجزای اصلی و ضروری برای برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری و ارزیابی عملکردهای سـطوح گوناگون مدیریت به‌شمار می‌رود. سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و کارشناسان برای تدوین راهبردها، سیاست‌گذاری و تعیین خط‌مشی، برنامه‌ریـزی، نظـارت، هماهنگی و هدایت برنامه‌ها و نیز فعـالان اقتصادی برای شناسایی جایگاه و وضعیت کشور از نظر اقتصادی، به داده‌های آماری نیاز دارند. همچنین ارائه تصویر روشـن و گویا از گذشـته تا حال، پیش‌بینی وضعیت آینده و برطـرف کردن نقاط ضعف موجود در بخش‌هـای مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مسـتلزم وجـود داده‌های آماری دقیق، جامع و به‌روز اسـت. بنابراین می‌توان گفت آمار و اطلاعات، برنامه‌ریزی و مدیریت از حلقه‌های توسعه به‌شمار می‌آیند و میزان توسـعه‌یافتگی کشـورها باکیفیت آمار و بهنگام بودن اطلاعات تولیدشده، ارتباطی تنگاتنگ دارد. به طورکلی داده‌های آماری، بنیادی‌ترین اصل برای برنامه‌ریزی اسـت و برنامه‌ریزی اساسـی‌ترین ویژگی برای مدیریت قلمداد می‌شود. ۳ حلقه آمار و اطلاعات، برنامه‌ریزی و مدیریت از پایه‌های اصلی توسعه به‌شـمار می‌آیند و میزان توسـعه‌یافتگی کشـورها باکیفیت آمار و بهنگام بودن اطلاعات تولیدشده، ارتباطی تنگاتنگ دارد.

از این‌رو با توجه به اهمیت آمار در سـطح خرد و کلان و ضرورت شناسـاندن جایگاه آمار در میان مردم و مسـئولان و همچنین ارتقاء سواد، آگاهی و فرهنگ آماری در سطح جامعه، اول آبان، روز آمار و برنامه‌ریزی نام گرفت. علت نام‌گذاری این روز شـروع اجرای سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن در آن تاریخ است. برهمین اساس در این شماره صمت به بهانه روز ملی آمار تاثیر این شاخص مهم بر توسعه را بررسی کرده‌ایم.

صمت ضرورت ایجاد بانک اطلاعاتی را بررسی کرد

گام اول در مسیر شفافیت

عکس: آیدا فریدی

سـهند اینانلـو: موضـوع دسترسـی دولت بـه اطلاعات و داده‌های اقتصادی شهروندان برای ایجاد یک بانک اطلاعاتی جامع از زمانی که قانون هدفمندسـازی یارانه‌ها در اواخر دهه ۸۰ اجرا شد تا به امروز موردبحث بوده است. دولت دهم بدون تفکیـک جامعه به اقشـار درآمـدی گوناگون ایـن قانون را با حرف‌وحدیث‌های زیادی به مرحله اجرا رسـاند. بر این اساس پرداخت یارانه‌های نقدی به همه دهک‌های درآمدی آغاز شد، به‌گونه‌ای که در ابتدا به کل شهروندان ایرانی مبلغ ۴۵ هزار و ۵۰۰ تومان در ازای آزادسـازی نرخ حامل‌های انرژی پرداخت می‌شد. کارشناسـان از همان دوره تاکنون بر لزوم ایجاد یک «دیتابیـس» یا همان بانـک اطلاعاتی مرجع تاکید داشـته و ایجاد امکانی برای تجمیـع اطلاعات گوناگون اعم از پرداخت مالیات‌ها، تراکنش‌های بانکی، مالکیت دارایی‌های سرمایه‌ای مانند خودرو، مسکن، طلا و ارز و... را از پیش‌شرط‌های اجرای قانـون هدفمندسـازی یارانه‌ها می‌دانسـتند. بانک اطلاعاتی مرجعـی کـه از دولـت دهم تـا امـروز در دسـتور کار بوده و همچنان اجرایی نشـده اسـت. برهمین اسـاس هم همچنان مشکلات هدفمندی پرداخت یارانه پابرجاست.

تراکنش‌هـای بانکی به‌تنهایـی نمی‌تواند شـاخصه‌ای کافی برای شناسـایی دهک‌های درآمـدی در جامعه باشـد، از همین‌رو لازمه اجرای این برنامه ایجاد سـامانه‌ای جامع متشـکل از چندین طیف اطلاعاتی است

یک تجربه شکست خورده

با تشدید تحریم‌ها در سال‌های ۹۰ و ۹۱ و پس از روی کار آمدن دولت حسـن روحانی در سال ۹۲، مسئله حذف یارانه‌های نقدی اقشـار پردرآمد مطرح شـد. حتی رئیس‌جمهـوری وقت از مردم خواست در صورتی که به یارانه‌های نقدی احتیاج ندارند از دریافت آن انصراف دهند که فقط حدود ۲ میلیون نفر به این درخواسـت پاسـخ مثبت دادند. در ادامه دولت تصمیم گرفت با اسـتفاده از آمار و گزارشـات مالیاتی و تراکنش‌های بانکی در راسـتای حذف یارانـه دهک‌هـای دهم و نهم اقدام کند امـا وقتی کار به اجرایی کـردن این طرح رسـید، خلأ یک بانک اطلاعاتـی جامع نمایان شـد، چراکه تعداد زیادی از شـهروندان کم‌درآمد به‌دلیل در نظر گرفتن تک‌بعدی گزارشات (یا تراکنش‌ها یا مالیات‌های اخذشده) از لیست دریافت‌کنندگان یارانه‌های نقدی حذف شده بودند.

دولت مستقر شود، مجلس پیگیری می‌کند

مهرداد گودرزوندچگینی، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی با اشاره به مسئله ایجاد بانک اطلاعات اقتصادی شـهروندان به صمت گفت: در قانون ایجاد سامانه‌هایی برای شناسایی دهک‌های درآمدی مختلف پیش‌بینی‌شده و در واقع می‌توان گفت فقدان قانون نداریم.

وی در ادامه افزود: ما صحبت‌هایی در راستای اعمال نظارت با وزارت اقتصاد و همچنین سـازمان امور مالیاتی داشـته‌ایم، رئیس‌کل بانـک مرکـزی هـم کـه به‌تازگی به این سـمت منصوب‌شـده، قول همکاری‌های خوبی به مجلس داده و قرار اسـت تحت نظارت مجلس قوانینی که تاکنـون مغفول واقع شده‌اند، بار دیگر به اجرا گذاشته شوند.

▣ بانک اطلاعاتی یک ضرورت است

گودرزوندچگینـی با تاکید بـر اهمیت شناسـایی دقیق‌تر دهک‌هـای درآمدی، عنوان کرد: برای داشـتن نظام پرداخت یارانـه‌ای دقیق و کارآمـد، احتیاج به یک سـاختار هماهنگ اطلاعاتی داریم که در قالب بانک اطلاعات اقتصادی شهروندان به اجرا گذاشـته شـود. همان‌طور کـه پیش‌تر نیز اشاره شد زمینه برای ایجاد این سامانه جامع کاملا فراهم اسـت و فقط دولت باید در قالب اصلاح نظام مالیاتـی و البته نظام بانکی در راسـتای تحقق آن گام بردارد.

▣ خلأ اطلاعاتی و پرداخت یارانه‌های نقدی

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی با اشاره به مشـکلاتی که در فرآیند پرداخت یارانه‌های نقدی در ۱۰ سـال اخیر وجود داشـته، گفت: تاکنون شاهد بوده‌ایم کـه دولت به اشـتباه یارانه‌های افـراد و خانواده‌هایی را قطع می‌کرده که از اقشـار کم‌درآمـد و دهک‌های پایینی درآمدی بودنـد اما برعکس این مورد هم مشـاهده شـده که برخی از خانواده‌هـای متمول با وجـود اینکه هیچ نیـازی به دریافت یارانه‌های نقدی ندارند، به‌دلیل فقدان سامانه جامع اطلاعاتی همچنان یارانه‌های ۴۵ هزار و ۵۰۰ تومانی را دریافت می‌کنند.

وی در ادامـه یادآوری کرد: دولـت دوازدهم نیز بارها به این موضوع اشاره کرد اما با وجود قانون‌های مربوط به ایجاد بانک اطلاعاتی، اراده‌ای برای توسعه و ایجاد چنین زیرساختی وجود نداشت.

ایـن نماینـده مجلـس گفت: بـا ایـن همه در حال‌حاضر دربـاره مراودات بانکـی و امور مالیاتی بانـک اطلاعاتی لازم وجود دارنـد اما نمی‌توانند به شـکل یکپارچه و هماهنگ و در قالب یک سامانه جامع و فراگیر عمل کرده و کارآیی لازم را داشته باشند.

▣ استنکاف بانک مرکزی از انتشار آمار

گودرزوندچگینـی با تاکید بر لزوم انتشـار آمـار اقتصادی از سـوی بانـک مرکزی، بیان کـرد: در این زمینـه هم قانون وجود دارد. طبق قانون، بانک مرکزی موظف اسـت گزارشات اقتصادی را در فواصل مشخص زمانی منتشر کند تا با استفاده از این گزارش‌ها، تحلیل‌هـا و برنامه‌ریزی‌های کلان اقتصادی در کشـور انجام شود. اما متاسفانه در این زمینه هم رئیس‌کل پیشـین بانک مرکزی از انتشـار آماری که طبـق قانون باید منتشر می‌شد، خودداری کرد.

عضو کمیسـیون اقتصادی مجلس شـورای اسـلامی ضمن اشـاره بـه روی کار آمدن دولت سـیزدهم، تصریح کرد: حالا انتظار از دولت این اسـت که پس از اسـتقرار و جا افتادن در مناصب در راسـتای اجرای بی‌کم و کاسـت قوانین اقدام کند. رئیس‌کل بانک مرکزی هم اراده بسـیار خوبی در جهت تعامل با مجلس دارد، امیدواریم در آینده کاستی‌هایی از جمله مسئله منتشر نشدن آمار برطرف شده و در راستای شفاف‌سازی اقدام شود. گودرزوندچگینی در پایان خاطرنشان کرد: بانک مرکزی باید سـامانه‌ای برای ارائه آمار داشته باشد تا برای کنترل تورم با اسـتناد به این سـامانه، آمار و گزارشـات لازم در دسترس کارشناسـان و حتـی مردم قرارگیرد. مجلـس نیز تلاش دارد نظارت لازم انجام شود، چون بانک مرکزی طبق قانون موظف است آمارها و گزارشات اقتصادی را اعلام کند. هرچند تا امروز شاهد استنکاف از اجرای قانون بوده‌ایم.

سامانه‌ها جزیره‌ای عمل می‌کنند

حجت‌الله فرزانی، کارشـناس امور بانکی و استاد دانشـگاه با اشاره به نظارت همه‌جانبه بانک مرکزی بر تراکنش‌های بانکی شـهروندان به صمت گفت: درحال‌حاضـر مقام ناظـر که در ایـن زمینه بانک مرکزی اسـت، نظارت کاملی بر تراکنش‌های بانکی دارد؛ حجـم تراکنش‌هـای مالی و بانکـی افراد نیز کاملا رصد شده و به‌راحتی قابلیت شناسایی دارد.

وی در ادامه افزود: اما اینکه آیا این تراکنش‌ها به سـطح درآمدی افراد مربوط اسـت یا خیر بحث دیگری است، زیرا در بسـیاری موارد، افراد گردش مالی حساب‌شـان تقریبا صفر اسـت اما درآمدهای کلانی دارند، برعکس این حالت نیز صادق است.

▣ طبقه‌بندی آماری و سامانه جامع اطلاعات

فرزانی با اشـاره به کافـی نبودن اطلاعـات تراکنش بانکی عنوان کرد: تراکنش‌های بانکی به‌تنهایی نمی‌تواند شـاخصه‌ای کافی برای شناسـایی دهک‌های درآمدی در جامعه باشـد، از همین‌رو لازمه اجرای این برنامه ایجاد سامانه‌ای جامع متشکل از چندین طیف اطلاعاتی است تا بتوان به استناد این اطلاعات در جهت شناسـایی دهک‌های درآمدی به شـکل کارآمدتری اقدام کرد. این کارشـناس امور بانکی ضمن برشـمردن مثالی بیان کرد: برای مثال می‌توان از سامانه جامع املاک نیز در این زمینـه کمک گرفت، زیرا ملک در ایران یک کالای سـرمایه‌ای به‌شـمار مـی‌رود و مالکیت مسـکن و معاملات این حوزه می‌تواند به شناسایی اقشار گوناگون جامعه کمک شایانی کند.

وی ادامه داد: از سویی سازمان امور مالیاتی هم به تراکنش‌ها دسترسی داشته و می‌تواند افرادی را که میزان مبادلات‌شان بیش از یک حد مشخصی است، به سـامانه معرفی کنـد. فرزانی با یادآوری قانـون «پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان» که توسط مجلس دهم به تصویب رسـید، تاکید کرد: در سال ۹۷ نیز قانون پایانه‌های فروشگاهی تصویب شد که ایجاد حساب‌های تجاری و غیرتجاری را مطرح و بستری برای ایجاد یک سامانه اطلاعاتی کامل و جامع فراهم کرد. سـازمان امـور مالیاتـی می‌تواند در صورت لـزوم از این اطلاعات اسـتفاده کرده و روی مبادلات و تراکنش‌های حساب تجاری مانور داده و در راستای اخذ مالیات اقدام کند.

▣ زمینه فراهم است

این کارشناس اقتصاد با تاکید بر لزوم هماهنگی سامانه‌های اطلاعاتـی مرتبط در قالب یک سـاختار منسـجم برای ایجاد بانک اطلاعاتی جامع و فراگیر، گفت: همان‌طور که گفته شـد، زیرسـاخت‌های لازم برای ایجاد چنین بانک اطلاعاتی جامعی وجود داشـته و علاوه بر رصد تراکنش‌ها سـامانه‌های دیگری هـم فعالیت دارند که اطلاعات موردنیاز را جمع‌آوری می‌کنند. اما باید محملی قانونی وجود داشـته باشـد تا در اختیار سـایر سازمان‌ها قرار گیرد و این سامانه از طریق تجمیع این اطلاعات در راستای تحلیل و جمع‌بندی کلی اقدام کند.

وی در ادامـه به وجود اشـکالاتی در سـامانه‌های اطلاعاتی اشـاره کرد و یادآور شد: یکپارچگی سـامانه‌های متعدد بسیار اندک اسـت که این موضوع از اهمیت زیادی برخوردار اسـت، زیرا همین نقیصه باعث‌شـده زمینه برای کارآمدی سامانه‌های اطلاعاتی فراهم نشـود و این برنامه هیچ‌گاه به نتیجه مشخص و مطلوبی ختم نشود.

این اسـتاد دانشـگاه تصریح کرد: فعالان اقتصادی با انبوهی از سامانه‌ها مواجه هسـتند که باعث سردرگمی بیش از اندازه مراجعان به سامانه‌های گوناگون می‌شود.

فرزانی در پایان با تاکید بر منفرد بودن عملکرد سـامانه‌های اطلاعاتی دولت، خاطرنشان کرد: متاسفانه سامانه‌های اطلاعاتی نهادهـای دولتی به صورت جزیـره‌ای عمل می‌کنند و اگر قرار باشد در راستای پرداخت یارانه‌های نقدی به صورت هدفمند از این سـامانه‌ها بهره‌ای گرفته شود باید در یک اقدام هماهنگ و مشـترک در راستای یکپارچه‌سازی سامانه‌ها اقدام کرد در غیر این صورت، با سیستمی پیچیده و ناکارآمد مواجه خواهیم بود که نمی‌تواند پاسـخگوی نیازهای اطلاعاتی دولت در راسـتای پرداخـت یارانه‌های نقدی به اقشـار کم‌درآمـد و جامعه هدف باشد.

سخن پایانی...

کارشناسان معتقدند با توجه به برنامه‌های معیشت‌محور دولت سیزدهم احتمالا شاهد افزایش مبلغ یارانه‌های نقدی خواهیم بود که لاجرم به حذف بخشی از یارانه‌های پرداختی به خانوار پردرآمد منتج خواهد شد. از همین رو، متخصصان امـر اعتقاد دارند دولت بدون دسترسـی به اطلاعات جامع و کامـل توان اجرای بی‌کم و کاسـت ایـن برنامه را نخواهد داشـت و بـه همین دلیل باید پیـش از هرگونه اقدامی، در راستای هماهنگ‌سازی و ایجاد یکپارچگی بین سامانه‌های اطلاعاتی نهادهای ذی‌ربط تلاش شـود، در غیر این صورت بازهم شـاهد حذف غیراصولی و خارج از دایره تعریف‌شـده جامعه هدف خواهیم بود که می‌تواند منجر به سـردرگمی فعالان اقتصادی و شهروندان عادی شود.

نظرگاه

نقش آمار در تصمیم‌گیری‌های کلان

سیدمحمد کریمی، عضو اتاق تعاون ایران:

نظـام آمـاری، مجموعـه‌ای از نهادهـای درگیر در فعالیت‌های آماری اسـت که اهداف و وظایف ویژه‌ای دارد. اهـداف نظـام آماری را به‌طـور خلاصه می‌توان شناخت مشکلات نظام تولید آمار در کشور، تشخیص دقیق نیازهای آمـاری جامعه و همچنین برنامه‌ریزی کلان برای تهیه و تولید اطلاعات آماری و اطلاع‌رسانی تولیدات آماری موردنیاز نام برد. یکم آبان که در تقویم به‌نام روز ملـی آمار و برنامه‌ریزی نام‌گذاری شـده، اهمیت علم آمار را در شرایطی که ناگزیریم، مسیر توسعه را برای ارتقای زندگی مردم طـی کنیم، باردیگر برای مردم و مسـئولان یادآور می‌کنـد. نظـام آماری کشـورها و حجم و کیفیت بانک‌هـای اطلاعاتی آنها نه‌تنهـا یکی از مهم‌ترین شاخص‌های توسعه‌یافتگی کشورها به‌شمار می‌رود، بلکه سیاسـت‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های توسـعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشـورها، بدون در اختیار داشـتن آمار کافی، درست و دقیق و بهنگام ممکن نیسـت. امروزه بیشتر کشـورها آمارهای اقتصادی به‌روز منتشر می‌کنند و با توجه به اعتماد عمومی نسبت به این آمارها، نمادهای اقتصادی مانند شـاخص‌های بازار بورس و همچنین رفتار مصرف‌کنندگان تحت‌تأثیر این آمارها قرار می‌گیرد. حتی در کشورهای توسعه‌یافته که بعضا با بحران اقتصادی هم روبه‌رو هسـتند، آمارهـا در بخش‌های گوناگـون از جمله نرخ بیکاری، تورم و نرخ رشـد اقتصادی به صورت ماهانه منتشـر می‌شـود. در هر صورت پایه و اسـاس برنامه‌ریزی‌های سـازمان‌ها و دولت در دنیا بر آمار نهاده شـده اما تاکنون نظام آماری در کشـور ما کاملا سـاماندهی نشـده است و در دسـتور کار دولت قرار دارد. البتـه یـادآوری این نکته که حرکت‌هـای خوبی مانند عضویت اتاق تعاون ایران به‌عنوان بزرگ‌ترین نهاد غیردولتی بخش تعاون در کمیته آمار بخشـی و تشـکیل کمیته آمار بخش خصوصی بـا همکاری اتاق‌های تعاون، بازرگانی و اصناف و نیز مشـارکت بخـش غیردولتـی در تدوین برنامه ملی آمـار موضوع ماده ۱۰ احکام دائمی برنامه توسـعه درباره پیاده‌سازی نظام آماری نوین مبتنـی بـر آمارهای ثبتی مبنـا، از رویکردهای مثبت دولت در مشـارکت بخش تعاونی و خصوصی در نظام آماری کشور است. بنابراین حضور بخش غیردولتی در نظام آماری کشـور می‌تواند در شناسـایی اقلام و اطلاعات آماری موردنیاز سـرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی کمک شـایانی کنـد. به این ترتیب می‌توان در راستای تحقق شعار سال و پیشبرد اهداف اقتصاد مقاومتی، رونق تولید و اشتغال گام برداشت.

تحلیل روز

بررسی صمت از چالش‌های نظام آماری

«حساب کتاب» از دست خارج شده است

امیرعباس آذرم‌وند
editor@smtnews.ir

نظام آماری در هر کشور می‌تواند بهترین راهنمای جهت‌گیری‌های آینده در نظام تصمیم‌گیری باشد. با وجود این، نظام آماری در ایران خود درگیر مشکلات گوناگونی است. از جمله این مشکلات وجود دو مرجع رسمی اعلام آمار در کشور است؛ دو مرجعی که هر یک جامعه آماری خود را داشته و ارقامی که منتشر می‌کنند اغلب با یکدیگر فاصله معناداری دارد. برای پایان دادن به این کشمکش‌ها، قانون برنامه ششم توسعه مرکز آمار ایران را به‌عنوان مرجع رسمی اعلام آمار معرفی کرد. اما این نیز سبب خاتمه یافتن تردیدها نسبت به ارقام اعلام‌شده، نیست. در این میان داشتن یک تصویر جامع از نظام آماری کشورهای دیگر، می‌تواند تصویر بهتری از آنچه یک مرجع رسمی اعلام آمار باید باشد، به مخاطب و محقق می‌دهد؛ به‌ویژه آنکه مسئله آمار چنان در جهان اهمیت دارد که سازمان ملل هم الگوهای مختلفی را برای توسعه نظام آماری کشورها ارائه داده است.

به گزارش صمت با توجه به ضرورت وجود تصویری روشن از وضعیت و جنبه‌های گوناگون اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشور برای هرگونه تصمیم‌گیری، اقدام سیاستی و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، داده‌ها و اطلاعات آماری متنوع و گسترده اهمیت دوچندانی می‌یابد. همچنین برای اینکه جامعه و مسئولان بتوانند قضاوت درستی نسبت به عملکرد وزارتخانه‌های مختلف دولتی و سایر قوای حکومتی داشته باشند، وجود واحدهای آماری با تولید داده‌های منظم و مورد وثوق نقشی حیاتی دارد اما این نهادهای تولید آمار باید از اصولی پیروی کنند و رویه‌هایی را در پیش بگیرند تا در صحنه عمل موفق و سربلند ظاهر شوند.

صراحتی که غایب است

در قانون مرکز آمار ایران، برخلاف توصیه سازمان ملل و قانون آمار کشور ژاپن یا قوانین کره جنوبی و هلند، آمار رسمی به صورت صریح تعریف نشده است. به‌عنوان نمونه، در ژاپن واحدهای اجرایی تهیه آمار تعریف و تاکید شده آماری که توسط این نهادها (البته با تعریف رابطه آنها با کل نظام آماری) تهیه می‌شود، آمار رسمی است. در کره جنوبی فهرست آمارهای منتخب و آمارهای عمومی و نحوه تعیین آنها و نیز فهرست واحدهای آماری منتخب تعریف و آمارهای تولیدی آنها به طور ضمنی رسمی تعریف شده است.

در انگلیس آمارهای رسمی و آمارهای ملی از یکدیگر تفکیک شده است. در این کشورها همه آمارهای تولیدی ادارات دولتی رسمی هستند اما فقط آن دسته از آمارها که کدهای اجرایی فعالیت‌های آماری موردنظر نهاد ناظر را رعایت کرده باشند، آمار ملی هستند. در این کشور نیز فهرست آمارهای ملی هر سال توسط نهاد ناظر اعلام می‌شود، نه آمار رسمی.

در قانون تاسیس مرکز آمار آیران، این مرکز به‌عنوان واحد مرکزی آمار کشور به صورت یک نهاد کاملا دولتی و جزئی از سازمان برنامه و بودجه تعریف شده است. درباره واحدهای آماری نهادها؛ تنها در حد الزام به ارائه آمار توسط آنها به مرکز آمار، پیروی از استانداردهای مرکز آمار و کمک در اجرای سرشماری‌های نقش تعریف شده است.

در جهان هر دو نوع سیستم متمرکز و غیرمتمرکز آماری تجربه شده است. در سیستم غیرمتمرکز مانند انگلیس، ژاپن و کره‌جنوبی واحدهای اجرایی آماری نهادها در عمل وظیفه جمع‌آوری و استفاده از آمارها را برعهده دارند. در هلند سیستم متمرکز آماری حاکم است. در ایران می‌توان گفت نظام آماری نیمه‌متمرکز حاکم است. در ژاپن و کره جنوبی واحدهای اجرایی تولیدکننده و منتشرکننده آمارهای رسمی باید مجوزهای لازم برای قرارگیری در فهرست و تهیه آمارها را از نهاد مرکزی آمار بگیرند یا نهاد مرکزی آمارها از آنها بخواهد آمار مشخصی را تولید و منتشر کنند. در انگلیس نهاد ناظر از نهادهای مجری نظام آماری تفکیک شده و نهادهای اجرایی باید کدهای فعالیت آماری تهیه‌شده توسط نهاد ناظر را رعایت کنند.

در ایران با وجود تاکید بر پیروی از استانداردهای مرکز آمار، واحدهای اجرایی در عمل نیازی به اخذ مجوز از مرکز آمار برای انجام فعالیت‌های آماری ندارند. از طرف دیگر، این سوال ایجاد می‌شود که چه نهادی بر کیفیت آمارهای خود مرکز آمار ایران نظارت می‌کند؟

در ژاپن نمونه‌گیری‌های آماری توسط واحدهای اجرایی نیز نیازمند اخذ مجوز از نهاد مرکزی آمار است. نهاد مرکزی آمار نقش هماهنگی در آمارهایی از جمله آمارهای بنیادی مانند حساب‌های ملی را دارد.

چرا مراجع اعلام آمار، دولتی هستند؟

بیشتر نهادهای مرکزی آمار در جهان دولتی یا نیمه‌دولتی هستند. در ایران و کره جنوبی کاملا دولتی است اما در هلند و ژاپن نهادهای مشخصی هستند که بودجه دولتی دارند اما در چارچوب قانون مجزایی نسبت به نهادهای دولتی فعالیت می‌کنند که به آنها اجازه فعالیت مانند واحدهای خصوصی می‌دهد.

در ایران مرکز آمار جزئی از سازمان برنامه و بودجه است و رئیس آن توسط رئیس سازمان تعیین می‌شود.

سازمان ملل انتصاب رئیس توسط رئیس‌جمهوری به مدت ۵ سال را توصیه کرده و جایگزین‌هایی مانند «توسط نخست‌وزیر»، «توسط مجلس»، «با پیشنهاد شورای آمار و انتصاب رئیس‌جمهوری» و « تعیین یکی از وزرا توسط رئیس‌جمهوری» به‌عنوان رئیس نهاد آمار معرفی شده است.

در ژاپن نهاد آماری جزئی از وزارت اقتصاد است و وظایف نهاد مرکزی آمار بین چند نهاد زیرمجموعه این وزارتخانه توزیع شده است. در کره جنوبی وزارت استراتژی و مالیه اعضای کمیسیون آمار از جمله رئیس آن را تعیین می‌کند که رئیس نظام آماری هم به شمار می‌رود.

در هلند نهاد آماری تحت قانون نهادهای اجرایی مستقل هلند فعالیت می‌کند اما بودجه خود را از وزارت اقتصاد دریافت می‌کند و رئیس آن هم توسط وزیر تعیین می‌شود.

در انگلیس نهاد مرکزی آمار ذیل شورایی که به پارلمان پاسخگو است، فعالیت می‌کند.

اهمیت شورای عالی آمار

بنابر توصیه سازمان ملل و تصریح قوانین کشورهای منتخب ارائه برنامه‌های کوتاه‌مدت (یک‌ساله) و میان‌مدت (پنج ساله) و همچنین گزارش عملکرد یک ساله جزئی از روال‌های معمول و جزئی از قانون آمار کشورها به شمار می‌رود. با این حال، این موضوع در قانون تاسیس مرکز آمار ایران دیده نشده است و تنها در بخش (ج) و قسمت مربوط به شورای عالی آمار یکی از وظایف این نهاد، تدوین سیاست‌ها منظور شده است. به‌طور کلی شورای آمار نقش مشورتی برای نهاد آمری، رئیس آن یا وزیر و... را دارد. اعضای آن توسط رئیس نهاد آماری یا به پیشنهاد او یا توسط وزیر یا غیره تعیین می‌شوند. در ایران هم نقش شورا پررنگ‌تر از بسیاری از کشورها است. درواقع بسیاری از امور مربوط به هماهنگی میان واحدهای آماری که در قوانین کشورها چارچوب آن تعیین می‌شود در قانون تاسیس مرکز آمار به شورای عالی آمار واگذار شده که البته تاکنون عملکرد مناسبی در این زمینه نداشته و می‌توان این موضوع را یکی از ضعف‌های قانونی ایران درنظر گرفت. علاوه بر این، جای خالی متخصصان در کنار متولیان دولتی در این شورا دیده می‌شود.

در انگلیس که شورا نقش محوری در نظام آماری آن دارد و در عمل نهادهای اجرایی و نظارتی آماری ذیل آن فعالیت می‌کنند، اعضای شورا از میان خبرگان انتخاب می‌شود و ترکیب این شورا از میان واحدهای آمار دولتی نیست. درواقع واحدهای یادشده همگی عضو نهاد خدمات آماری دولتی هستند که رئیس آن به‌عنوان آمارشناس ارشد خود یکی از اعضای اجرایی شورای آمار است. الگوی انگلیس می‌تواند آموزنده باشد از این نظر که از یک سو در آن شورا یک نهاد بالادستی در نظام آماری نه یک نهاد مشورتی ذیل یا در کنار نهادهای اجرایی آمار که به الگوی ایران نزدیک است.

از سوی دیگر، همیشه اختلاف‌نظری بین اینکه آیا باید شورا مرکب از خبرگان باشد یا نهادهای اجرایی، هرکدام از دو سناریو مزایا و معایب خود را دارد. مهم‌ترین مزیت عضویت خبرگان استقلال نظام آماری و مهم‌ترین مزیت عضویت نهادها مرتبط بودن آمارها است.

> در ایران با وجود تاکید بر پیروی از استانداردهای مرکز آمار، واحدهای اجرایی در عمل نیاز به مجوز مرکز آمار برای فعالیت‌های آماری ندارند

بحران پراکندگی قوانین

در قانون کره جنوبی و ژاپن داده‌های آماری ثبتی تعریف شده و تقریبا در قانون همه کشورها اشتراک‌گذاری آنها به‌ویژه به نهاد آماری دارای الزام قانونی است، مگر با عذر موجه و به‌خصوص مسائل مربوط به محرمانگی که در آن نیز مثلا در کره جنوبی الزام شده که در این موارد نیز با تفاهم دو طرف شرایط نگهداری و استفاده داده‌ها تعیین و با آن شرایط ارائه شود. در قوانین کشورها لزوم استفاده تنها به منظور آماری و توسط افراد مشخص تاکید شده است.

در ایران نیز براساس ماده ۹ قانون تاسیس مرکز آمار ایران آمده که «وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی با انجام آمارگیری‌های جاری مکلف هستند هر نوع اطلاعات آماری که مورد احتیاج باشد را در اختیار مرکز آمار ایران بگذارند.» با این حال، دو نکته در این زمینه حائز اهمیت است؛ اول اینکه این ماده صرفا همکاری سایر نهادها با مرکز آمار را الزام کرده، این در حالی است که بسیاری از واحدهای آماری نهادها برای تولیدات آماری خود به داده‌های آماری سایر نهادها نیاز دارند، اما این موضوع در قانون نادیده گرفته شده است.

به عبارت دیگر، اشتراک‌گذاری داده‌ها و آمارها یک موضوع بین مرکز آمار و سایر واحدهای آماری نیست بلکه برای همه واحدهای آماری مطرح است. دوم آنکه با وجود الزام قانونی در این ماده، ضمانت اجرایی آن نامشخص است.

ارائه داده‌ها به گونه‌ای که ارائه‌دهنده قابل شناسایی نباشد جزیی از قوانین ژاپن، هلند و کره جنوبی است. در هلند قانون مجزایی برای این موضوع با عنوان «قانون حمایت از داده‌های شخصی» وجود دارد. در ایران مقررات خاصی برای این موضوع وجود ندارد. البته در ایران محرمانه بودن آمارهای شخصی مورد تاکید قرار گرفته اما مقررات اجرایی آن پیش‌بینی نشده است.

سخن پایانی

با وجود تمام موارد یادشده، یکی از چالش‌های نظام آماری ایران پراکندگی قانون‌گذاری است؛ به این صورت که در قوانین مختلف نهادهای اجرایی ملزم به تولید و انتشار آمارهای متفاوتی می‌شوند و نهادها براساس آن اقدام به تولید و انتشار بدون پیروی از استانداردهای آماری مورد تایید نهاد هماهنگ‌کننده نظام آمار می‌کنند. در کره‌جنوبی این موضوع در قانون مورد توجه قرار گرفته و تصریح شده است: «هرگونه ارائه لایحه قانونی یا مقررات‌گذاری جدید یا پیشنهاد اصلاح و لغو قوانین و مقررات موجود توسط نهادهای دولتی که مستلزم جمع‌آوری، انتشار و استفاده از آمار باشد باید با مشورت رئیس مرکز آمار کره انجام شود.» همچنین در جرایم هرگونه اقدام در جهت موارد یادشده بدون مشورت نهاد آماری حتی به حکم قانون مشمول جریمه شده است.

دریچه

آمار دقیق، رکن توسعه و توزیع عادلانه امکانات

آمار و برنامه‌ریزی در توسعه همه‌جانبه جوامع، نقش ممتاز و برجسته‌ای دارد. بهره‌گیری درست از آمار و برنامه‌ریزی، افزون‌بر پیشبرد امور با هزینه کمتر، نقش موثری نیز در شناخت فرصت‌ها و استفاده بهینه از امکانات جامعه، پرهیز از خطرها و توسعه کشور دارد.

آمار و اطلاعات درست، یکی از رموز و نمادهای توسعه در جوامع گوناگون است و بدون شک، در برنامه‌ریزی حرف اول را می‌زند. به عبارتی، سرشماری و آمار دقیق مشخص می‌کند هر منطقه از کشور، چه کمبودها و استعدادهایی دارد و چه میزان سرمایه‌گذاری باید در آن انجام شود. به بیان دیگر، این امکان را فراهم می‌کند تا با توجه به ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی هر منطقه، سرمایه‌گذاری‌های متناسب با آن صورت گیرد و امکانات به صورت عادلانه برای رفاه عموم توزیع شود. سازمان برنامه‌ریزی کشور، به‌عنوان مرکز اصلی تولیدکننده آمار، وظیفه دارد اطلاعات و آماری دقیق در زمینه سرشماری‌های گوناگون در اختیار نهادهای برنامه‌ریزی کشور قرار دهد. اگر آمار دقیقی در اختیار مسئولان قرار نگیرد، خدمت‌رسانی به مردم با مشکل روبه‌رو می‌شود و آنها از حق طبیعی خود برای بهره‌مندی از امکانات محروم می‌مانند.

آمار، زمینه حرکت دقیق و علمی در جامعه امروزه اداره کشور، به برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و اعمال مدیریت نیاز دارد و هیچ‌کدام از این موارد بدون برخورداری از اطلاعاتی که قابل‌اطمینان باشد، امکان‌پذیر نیست و برای اداره جامعه، داشتن اطلاعات و آمار دقیق شرط اولیه است. برای دستیابی به این مسئله، نظام آماری کشور وظیفه دارد اطلاعات و آمار لازم را در دسترس پژوهشگران در دانشگاه‌ها، موسسه‌های تحقیقاتی و نهادهای برنامه‌ریزی قرار دهد.

به عبارت دیگر، برای اداره جامعه، پایه و اساس برنامه‌ریزی باید براساس آمار و اطلاعات به‌روز تنظیم شده باشد تا بتوان بیشترین استفاده را از امکانات موجود برد یا با توجه به محدود بودن امکانات به اولویت‌بندی نیازها و امکانات پرداخت. وجود شبکه‌های اطلاع‌رسانی گسترده، مهم‌ترین ویژگی کشورهای پیشرفته و وجه تمایز این کشورها از کشورهای در حال توسعه است. آگاهی از شرایط فعلی، توان برنامه‌ریزی برای آینده را افزایش می‌دهد و امکان دستیابی به اهداف مورد نظر را بیشتر می‌کند. تصمیم‌گیری بدون اطلاعات کافی، پذیرفتن شرایط تحمیلی است و آنچه از خود اطلاع‌رسانی مهم‌تر است، درستی اطلاعات دریافتی است.

با توجه به این، مهم است که در شرایط فعلی اگر بخواهیم زمینه شکوفایی و توسعه جامعه را فراهم آوریم، چاره‌ای جز داشتن آمار دقیق و قابل اطمینان نداریم.

بنابراین، آمار مانند آینه، تصویری واقعی از جنبه‌های گوناگون جامعه ترسیم می‌کند هر قدر آینه شفاف‌تر باشد، مسائل را بهتر بازتاب می‌دهد.

یادداشت

رشد اقتصاد با وجود اختلاف آمار

محمدتقی فیاضی
پژوهشگر اقتصاد

فاصله میان گزارش‌های مراجع رسمی در آمارهای کلان همواره موجب دردسر شده است. در گزارش اخیر مربوط به رشد اقتصاد هم اختلاف میان مراجع به‌شدت محسوس بود. اینکه دو مرجع به محاسبه یکسری از ارقام و شاخص‌ها بپردازند، خودبه‌خود موجب اختلاف می‌شود. در ایران نیز از گذشته تاکنون دو مرجع رسمی برای اعلام شاخص‌های اقتصادی معرفی شدند. مرکز آمار ایران و بانک مرکزی هر دو، شاخص‌های کلان اقتصاد کشور را محاسبه می‌کنند اما همواره نیز میان ارقام اعلام‌شده از سوی این دو مرجع اختلافاتی وجود داشته و دارد. این اختلافات به‌ویژه در اعلام آمار مربوط به نرخ تورم بیش از هر جایی محسوس است. این امر تا جایی است که بنابر شنیده‌ها، از بهمن سال گذشته محاسبات بانک مرکزی از نرخ تورم بیش از ۵۰ درصدی برای کشور خبر می‌داد و به همین دلیل از انتشار آنها جلوگیری شد، حال آنکه همچنان آمارهای تورمی مرکز آمار کمتر از ۵۰درصد است. این وضعیت را کمتر در گزارش‌های مربوط به رشد اقتصادی می‌دیدیم اما در محاسبات اخیر شکاف میان نظرات این دو مرجع به‌ویژه در برخی جزئیات فوق‌العاده زیاد بود.

با این حال، سیاست‌هایی در کشور اجرایی شده که در نهایت رشد ۷.۶ درصدی اقتصاد را به همراه داشته است. برای تشریح این مهم باید توجه کنیم نرخ رشد اقتصادی را در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته محاسبه می‌کنند. پس رشد امسال بیش از اینکه حاصل اجرای سیاست‌های خاصی باشد، ناشی از تغییر وضعیت است. این امر چه در ایران و چه در جهان قابل ردگیری است. در سال گذشته شیوع یک ویروس ناشناخته اقتصاد تمام کشورهای جهان را به تعطیلی و رکود کشاند. این تعطیلی‌های گسترده نرخ رشد را در تمام کشورهای جهان کاهش داد. به هر حال، مادامی که سلامت افراد جامعه تهدید می‌شود نمی‌توانیم انتظار بالندگی از اقتصاد داشته باشیم. خوشبختانه در یک سال گذشته شرایط دیگری رقم خورد یعنی با شناخت بیشتر از کرونا و همچنین ساخت چندین واکسن، در عمل جهان به سمت روند نرمال حرکت کرد.

در کشور ما هم این اتفاق رخ داد؛ یعنی شرایط نسبت به سال گذشته به مراتب عادی‌تر شده است. همچنین از زمستان سال گذشته، هرچند کم‌رمق، روند واکسیناسیون در کشور ما هم آغاز شد و خود این مسئله به‌تنهایی می‌توانست برای اقتصاد ایران حکم یک جهش را داشته باشد.

در این میان باید توجه کنیم اقتصاد ایران با دو مانع بزرگ مواجه بود؛ از یک سو کرونا و از سوی دیگر تحریم‌های جهانی. در عمل باید بگوییم فشار تحریم‌ها از زمستان سال گذشته تخلیه شد. باید توجه کرد اگر انتظار می‌رفت از ابتدای سال ۹۹ اقتصاد با رشد نسبی مواجه شود شیوع کرونا آن را حدود یک سال به تعویق انداخت. این البته طبیعی هم هست که هر مانعی پس از چند سال اثرات اولیه خود را از دست دهد؛ یعنی فشار تحریم‌ها در زمینه مراودات مالی و فروش نفت و گاز همچنان پابرجاست اما شاخص‌ها از منفی به مثبت تبدیل خواهند شد.

همچنین باید به این نکته توجه کنیم که اقتصاد ایران طی یک سال گذشته نیز منافذی برای رابطه با جهان پیدا کرده است، مانند فروش نفت به ونزوئلا یا لبنان که به هر حال دائمی نیست و به روش‌های متعارف انجام نمی‌شود اما می‌تواند به سود اقتصاد کشور باشد. همین عوامل دست‌به‌دست داد تا از زمستان سال گذشته نرخ رشد اقتصاد کشور مثبت شود و در طول امسال هم انتظار می‌رود اقتصاد رشد مثبت خود را حفظ کند.

از سوی دیگر، باید به این نکته هم توجه کنیم که تغییرات کاخ سفید در میانه پاییز سال گذشته هم تاثیر خود را در بهبود شاخص‌های اقتصادی کشور ما داشت؛ یعنی با تغییر سیاست‌گذاران کاخ سفید در عمل تا حدی از میزان فشارها بر ایران کاست و همین نیز فرصت خوبی را برای مدیران اقتصادی فراهم کرد که از برخی منافذ جدید استفاده کنند. در نهایت اینکه با وجود اختلافات آماری که بین آمار ارایه شده از سوی دومرجع آماری وجود دارد، رشد اقتصادی مطرح، محقق شده و نمی‌توان آن را کتمان کرد.

یادداشت

آمار
پایه توسعه صنعتی

امیرحسن کاکایی
عضو هیات‌علمی دانشگاه علم و صنعت

سال‌هاست درگیر موضوع نوآوری و توسعه صنعتی هستم و همیشه برایم سوال است که اختلاف کشورهای که با ما شروع کردند یا حتی از ما عقب بودند اما امروز خیلی جلوتر هستند، چیست؟ از مناظر گوناگون می‌توان این موضوع را بررسی کرد. به‌طور قطع توسعه صنعتی مبتنی بر فناوری، ستون‌های زیادی دارد اما می‌خواهم به دو ستون مهم در نوآوری اشاره کنم: وجود آمار و اطلاعات دقیق و شفاف و رعایت حق مالکیت معنوی. هم برای یک سرمایه‌گذار و هم برای یک نوآوری یا مخترع، سه مطلب خیلی مهم است: نخست اینکه کاری که انجام می‌دهد، چقدر نوآورانه است، دوم اینکه آیا بازاری برای آن وجود دارد و سوم، آیا در این بازار رقیب هم دارد؟ البته در ادامه یک نوآور اصیل باید خیالش راحت باشد که وقتی نوآوری خود را به‌طور گسترده در بازار ارائه می‌دهد، حق‌وحقوقش محفوظ است. اصلا اینکه این حق‌وحقوق چیست، خود یک پرسش بزرگ است که باید یک مرجع مشخص به آن پاسخ دهد و درباره آن قضاوت کند.

چرا ما در ایران نوآوران مطرح که از طریق نوآوری اصیل پولدار شده باشند، نداریم؟ چرا نوآوری در ایران، این‌قدر بی‌ارزش است و اکثریت دنبال کپی‌برداری هستند؟ چرا حتی آنها که مدعی نوآوری هستند، بعد از مدتی اصرار دارند که همان محصول قبلی را به‌طور تکراری تولید کنند و تمایلی ندارند که در بازار نوآوری کنند؟ موضوع را در همین بازار خودرو دنبال کنید. ما هر چند وقت یک‌بار، یک نوآوری، نه آن‌هم از نوع اصیلش، مشاهده می‌کنیم. اما وقتی یک محصول یا نوآوری موفق شد، سال‌ها تولید آن را ادامه می‌دهند.

من به شما می‌گویم که تمام مواردی که در بالا به‌عنوان ستون‌های توسعه فهرست‌وار مطرح کردم، در ایران، تقریبا وجود ندارد. البته در ادامه این متن کوتاه، روی موضوع آمار متمرکز می‌شوم و موضوع حفاظت از مالکیت معنوی را می‌گذارم برای بعد.

در حال‌حاضر آمار درستی از تورم نداریم. نمی‌دانیم که دقیقا نرخ ارز چقدر است و ماه آینده چقدر خواهد بود؟ حجم مبادلات در مبادی ورودی و خروجی کشور در زمینه خودرو و قطعات کاملا مبهم است. در چنین حالتی، چگونه می‌توان روی برنامه تولید حساب باز کرد؟ هم‌اکنون با آمار ناقصی که ارائه می‌شود، بین ۱۰۰ تا ۱۵۰ هزار خودرو ناقص در طول سال در کف پارکینگ‌های خودروسازی‌ها وجود دارد. خوب در چنین حالتی، یک کارخانه‌دار چگونه می‌تواند روی برنامه‌های مربوط به تولید، حمل‌ونقل، پرداخت‌ها و... حساب باز کند. این حداقل بحث یک تولید صنعتی است که در حال‌حاضر مبهم است. حال برویم روی موضوعات مهم‌تر. گفته می‌شود در حوزه داخلی‌سازی به‌شدت در حال کار هستند؛ خیلی عالی. اولا آمار و اطلاعاتی که در زمینه سرمایه‌گذاری ارائه می‌شود، پر از تناقض و ابهام است. از آن بدتر، اصولا میزان تحقق و زمان تحقق برنامه‌ها مشخص نیست. حالا فرض کنید یک محقق یا سازمان نوآور خیلی پولدار می‌خواهد روی یک موضوع پیشرفته مانند ECU کار کند. واقعا آیا می‌تواند بداند که چند رقیب با چه توانایی (حداقل به لحاظ ظرفیت) وجود دارد؟ عنوان می‌شود روی زیرساخت‌ها حسابی کار کرده‌ایم. بله. ما طی سال‌های گذشته کارهای خیلی عالی روی زیرساخت‌هایی مانند برق و گاز و آب انجام داده‌ایم. حداقل ادعا زیاد کرده‌ایم. اما این دو سال با پدیده جدیدی مواجه شده‌ایم به‌نام کمبود شدید گاز و برق. تازه متوجه شده‌ایم حداقل امسال ۱۴۰۰۰ مگاوات کمبود برق داریم و دست‌کم ۲ تا ۳ سال طول می‌کشد که با هزار و یک اما و اگر، این کمبود حل شود. واقعا معنی این پدیده جز این است که آمار موجود غلط و مبهم است؟ می‌گویند که می‌خواهیم در سال یک‌میلیون خانه بسازیم. می‌خواهیم تولید خودرو را به ۳ میلیون برسانیم. آیا تا امروز آماری مبنی بر ظرفیت تولید فولاد مورد نیاز مربوطه ارائه شده است؟ تا حالا کسی بررسی کرده که اگر همزمان تمام این برنامه‌های توسعه‌ای راه بیفتد، چقدر سنگ آهن می‌خواهیم؟ چقدر برق لازم داریم؟ گاز چطور؟ از آن مهم‌تر آب کجای این آمار است. همزمان می‌گویند که می‌خواهند آب را از خلیج‌فارس در حجمی انبوه به داخل کشور در مدتی کوتاه منتقل کنند. پس نیاز بزرگی برای فولاد، برق و گاز در این زمینه به‌وجود می‌آید. واقعا کشور چنین ظرفیت برای حرکت همزمان در اجرای این برنامه‌ها را دارد؟ اصلا فرض کنید مسئولان خودشان بدانند، آیا نباید کارآفرینان و سرمایه‌گذاران چنین اطلاعاتی را داشته باشند؟ حالا فرض کنیم کل کشور را بسیج کنیم و ظرفیت تولید را به‌شدت بالا ببریم. آیا می‌توانیم بگوییم که با این رشد جمعیت و رشد اقتصاد، بعد از اینکه این طرح‌ها به‌طور موفق به انجام رسیدند، حالا این همه ظرفیت‌سازی چه می‌شود؟ در دنیای مدیریت به این نوع سرمایه‌گذاری‌ها، فیل سفید می‌گویند که نگهداری آنها نیازمند صرف سرمایه زیاد در طول زمان است و در مجموع می‌تواند زیان زیادی به سرمایه‌گذاران وارد کند. اصلا وقتی این همه طرح با موفقیت اجرا شود، بازارها، باز هم این‌گونه می‌ماند؟ وقتی آمار نباشد، همه‌چیز روی هواست. هر قدر آمارها دقیق‌تر و شفاف‌تر باشد، تصمیم‌گیری نیز می‌تواند دقیق‌تر و شفاف‌تر باشد. البته امروز ما در ابتدا دهه سوم قرن بیست‌ویکم هستیم که نه‌تنها باید آمار کامل دقیق شفاف در اختیار داشته باشیم، بلکه باید در زمان مطلوب در اختیار قرار گیرد. امروز رقابت در دنیای کسب‌وکار سازمان‌ها و شرکت‌ها بسیار سخت و کشنده است و همین موضوع رقابت در بین ملت‌ها برای کسب سهم بیشتر از بازارها وجود دارد. امروز ملتی بهتر می‌تواند تصمیم بگیرد و اقدام موثرتر انجام دهد که دسترسی بهتری به اطلاعات دارد و به موقع آنها را تحلیل کند و الگوهای جدید را کشف کند و به موقع واکنش نشان دهد. وقتی ما در آمارهای گذشته مانده‌ایم، قطعا نه‌تنها در استخراج الگوهای جدید به‌وجود آمده با مشکل روبه‌رو می‌شویم، بلکه در کشف به موقع رخدادهای موثر اکنون هم می‌مانیم. متاسفانه ما نه‌تنها به سمت بهبود ارائه این آمار نمی‌رویم، بلکه طرح‌هایی در فضای مجازی و اطلاعات مطرح می‌کنیم که دسترسی ما را به همین اطلاعات نیم‌بند هم با مشکل روبه‌رو می‌کند. امیدوارم مسئولان در کنار این همه مشکلات که با آن دست‌وپنجه نرم می‌کنند، کمی هم به موضوع ستون‌های اصلی توسعه و نوآوری و به‌ویژه مسئله آمار توجه کرده و به‌جای مانع‌تراشی، تسهیلگری کنند.

گفت‌وگو

در گفت‌وگوی صمت با نظریه‌پرداز توسعه پایدار مطرح شد

افت‌وخیزهای استراتژی توسعه صنعتی

فاطمه امیراحمدی
editor@smtnews.ir

در طول سال‌های گذشته و در زمان تصدی وزرای مختلف، سند استراتژی توسعه صنعتی تهیه، تدوین یا بازنگری شده اما همواره در اجرا و پیاده‌سازی آن اقدامات کمی انجام شده است. بدون در نظر گرفتن عوامل محدودکننده و تاثیرگذار بین‌المللی، دلیل عمده آن در نوع نگاه به طراحی و تدوین سند استراتژی، رویکردها و مدل‌های ذهنی مدیران ارشد دولتی و کارشناسانی است که در این زمینه مسئولیت داشته و در این راستا اقدام کرده‌اند. به‌طوری‌که مشاهده می‌شود، نگاه و رویکرد به سند استراتژی توسعه صنعتی در کشور ما با ادبیات و بنیان‌های علمی و در عین حال تجربیات کاربردی سایر کشورهایی که این مسیر را طی کرده و دستاوردهای قابل‌توجهی داشته‌اند، تفاوت‌های زیربنایی دارد. در ادامه، صمت گفت‌وگویی با حسین ساسانی، نظریه‌پرداز توسعه پایدار درباره نقش آمار و برنامه‌ریزی در توسعه صنعتی داشت که می‌خوانید.

عکس: صمت

حسین ساسانی

در حوزه برنامه‌ریزی خلأهایی وجود دارد، آمارها دقیق و شفاف نیستند و در نهایت اینکه کنترل و نظارت جدی روی اجرای امور وجود ندارد. تمام این عوامل سبب می‌شود همچنان به‌دنبال توسعه صنعتی در ابتدای راه باشیم و کشور همسایه خیلی جلوتر از ما حرکت کند

◉ در حوزه برنامه‌ریزی و آمار، سند استراتژی چقدر می‌تواند به توسعه صنعتی کشور کمک کنند؟

در کشور ما تصور غالب بر این است که سند استراتژی یک تافته جدابافته از عملیات روزانه بازیگران و افراد فعال در حوزه صنعت چه در بخش خصوصی و چه دولتی است. در حالی‌که نگاه امروز بر این رویکرد استوار است که هر بخشی از حوزه‌های صنعت و بازیگران اصلی آن باید بدانند با فعالیتی که دارند چه بخشی از سند استراتژی توسعه صنعتی را محقق می‌کنند.

به‌عنوان مثال، حتی باید تاثیر یک امضای مقام وزارت و سایر مدیران صنعتی تا اقدامات جزئی و کلی افراد شاغل در حوزه صنعت در تحقق استراتژی توسعه صنعتی تعریف شده و مشخص باشد. به عبارت دیگر، کار هر روز هر بخش صنعت و حتی هر فرد صنعتی باید اجرای بخشی از سند استراتژی توسعه صنعتی باشد.

معنی عبارت یادشده این است که استراتژی توسعه صنعتی باید به برنامه‌ها و اقدامات عملیاتی تبدیل و وظیفه هر کس در تحقق آنها تعیین شود. پرواضح است که استراتژی توسعه صنعتی و برنامه‌ها و اقدامات مرتبط با آن، براساس مطالعات و شناسایی فرصت‌ها و تهدیدات بیرونی و توانمندی‌ها و قابلیت‌های داخل کشور در حوزه صنعت تدوین می‌شود و می‌تواند در مقاطع گوناگون با موانعی از جمله تحریم‌های اقتصادی که همواره به‌نوعی وجود داشته، مقابله یا اینکه تهدیدات و ضعف‌های احتمالی را به فرصت‌ها و نقاط قوت تبدیل کند و این امر میسر نمی‌شود مگر اینکه بستر و ساختار مناسب برای ایجاد تفکر و انجام اقدامات استراتژیک از پیش طراحی‌شده باشد.

سند استراتژی، موضوعی نیست که توسط افراد یا سازمان‌هایی طراحی و تدوین شود که در پیاده‌سازی آنها مشارکت نداشته و در فرآیند توسعه صنعتی و عملیات مرتبط با آنها نقش اجرایی کمتری دارند و در عین حال کتابچه‌ای نیست که دارای عبارت‌های زیبا و ادبیات فاخر باشد و در گوشه‌ای از دفتر مدیران ارشد صنعتی به نمایش گذاشته شود و با عملیات روزانه صنعتی کشور که منجر به توسعه صنعتی می‌شود، کمترین ارتباط را داشته باشد.

◉ بنابراین به‌نظر می‌رسد در صورت عدم‌تغییر رویکردهای فعلی در پیاده‌سازی و اجرای استراتژی‌ها با موانع عدیده‌ای روبه‌رو شویم و چرخه تدوین و بازنگری استراتژی‌های توسعه صنعتی همچنان ادامه داشته باشد. درست است؟

در گام نخست باید تهیه و تدوین سند استراتژی توسعه صنعتی یکی از ماموریت‌ها و وظایف اصلی راهبران و مدیران ارشد صنعتی و سایر سازمان‌های ذی‌نفع در بخش دولتی و خصوصی باشد.

علاوه بر این، ایجاد تغییر از طریق شفاف‌کردن راهبردتدوین استراتژی توسعه صنعتی و داشتن تعهد عملی راهبران و مدیران ارشد است که می‌تواند استراتژی توسعه صنعتی را ایجاد و علاوه‌بر عملیاتی بودن، دیگران را برای اجرای آن ترغیب و تشویق کند.

نکته بعدی، مشارکت ذی‌نفعان در تدوین و پیاده‌سازی استراتژی توسعه صنعتی کشور است که رکن اصلی موفقیت در دستیابی به دستاوردها و نتایج موردنظر دراین‌باره است اما متاسفانه به نظر می‌رسد در این زمینه اقدام اثرگذاری انجام نشده است.

نکته مهم این است که نوع نگاه‌ها، رویکردها و مدل‌های ذهنی در تدوین و بازنگری استراتژی توسعه صنعتی کشور باید دستخوش تحول بنیادی شود و تغییرات اساسی در افراد و سازمان‌های مرتبط با این مقوله به‌وجود آید. برای درک این موضوع خوب است بدانیم که استراتژی توسعه صنعتی ترکیه چگونه و با چه فرآیندی تدوین‌شده که اجرای موفقیت‌آمیز آن تا ۲ سال دیگر یعنی سال ۲۰۲۳ به پایان می‌رسد.

◉ این کاستی‌ها در حالی مطرح می‌شود که در بسیاری از کشورها و حتی کشورهای همسایه ما، سند استراتژی صنعتی تدوین و اجرایی شده است. آیا می‌توان از این کشورها الگوبرداری کرد؟ سند استراتژی ترکیه بر چه مبنای مطالعاتی نوشته شده است؟

سند استراتژی صنعتی ترکیه بر مبنای مطالعات گوناگونی نوشته شده است؛ از جمله نهمین برنامه توسعه با مشارکت و دخالت سازمان برنامه، سازمان خزانه‌داری، سازمان تجارت خارجی، اداره کل امور اتحادیه اروپا وزارت مالیه، اداره درآمدها، وزارت آموزش ملی، وزارت انرژی و منابع طبیعی، وزارت جنگلداری و محیط‌زیست، وزارت کار و امنیت ملی، وزارت حمل‌ونقل، آژانس حمایت و ترویج سرمایه‌گذاری، شورای تحقیقات علمی و تکنولوژیکی ترکیه، اداره فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات، سازمان توسعه صنایع کوچک و متوسط، موسسه ثبت اختراعات و ابداعات ترکیه، موسسه استاندارد ترکیه، آژانس اعتبارسنجی ترکیه، اتاق بازرگانی و تبادل کالای ترکیه، سازمان حمایت از پیله‌وران و کارگران صنایع‌دستی ترکیه، انجمن تجار و صنعتگران ترکیه، اتاق صنعت استانبول، اتاق صنعت قازیان تپ، اتاق صنعت کوکائیلی، بنیاد توسعه اقتصاد، بنیاد تحقیقات سیاست‌های اقتصادی ترکیه و دیگر سازمان‌های صنعتی مربوطه و تشکل‌ها. همچنین در تنظیم این سند، ارزیابی و مشارکت اعضای کمیته دائمی توسعه رقابت‌پذیری صنعتی موردتوجه قرارگرفته است.

شروع کار از روی «سیاست صنعتی ترکیه برای عضویت در اتحادیه اروپا» که در سال ۲۰۰۳ تهیه‌شده، بود. در پی آن، مطالعاتی در سال ۲۰۰۵ میلادی آغاز شد که درباره نهمین برنامه توسعه بود و در آن چشم‌انداز، اولویت‌های استراتژیک و سیاست‌های ترکیه برای سال‌های ۲۰۱۳-۲۰۰۷ با مشارکت ۲۲۵۲ نفر از بخش‌های خصوصی و دولتی و دوایر آکادمیک تعیین‌شده بود. سیاست‌های صنعتی کمیته الحاقی در حوزه برنامه توسعه که توسط «گزارش کمیته الحاقی سیاست‌های صنعتی» ارائه‌شده بود با همکاری ۳۲ نماینده از بخش‌های خصوصی و دولتی، دانشگاه‌ها و تشکل‌ها شکل گرفت و در برنامه توسعه انعکاس یافت. اولویت‌های میان‌مدت (۳ ساله) سیاست‌ها نیز در برنامه‌های میان‌مدت جای گرفت، در حالی که پیشرفت‌های سالانه، ارزیابی‌ها و طرح‌های عملیاتی در برنامه‌های سالانه جای داشتند.

◉ یکی از مهم‌ترین اهداف تعیین اسناد توسعه‌ای و راهبردی، توسعه روابط تجاری است. این کشور همسایه برای موفقیت در مذاکره با اتحادیه اروپا چه تدابیری به‌کار بست؟

در حوزه مذاکرات با اتحادیه اروپا که در ۳۵ فصل بود، سیاست‌های صنعتی ترکیه به‌تفصیل مورد ارزیابی و بازبینی قرار گرفت و جلسات دوجانبه‌ای برای ویرایش و غربالگری در ماه‌های مارس و مه سال ۲۰۰۶ تحت سرفصل «سیاست‌های صنعتی و کارآفرینی» برگزار شد. در نتیجه این جلسات، سیاست‌های صنعتی که در ترکیه تدوین‌شده بود ظاهرا با سیاست‌هایی که از سوی اتحادیه اروپا تنظیم‌شده بود، همخوانی داشت.

زمینه‌هایی که احساس می‌شود ترکیه در آنها نیاز به تلاش بیشتری دارد، شامل ارتقای رقابت‌پذیری بین‌بخشی، ارزیابی جزئیات سیاست‌های صنعتی بر مبنای رقابت‌پذیری و افزایش مالکیت و کارآیی اجرای سیاست بود. بدین‌منظور، شورای اتحادیه اروپا تصمیم به بازبینی و تجدیدنظر در سیاست صنعتی ترکیه با هدف عضویت این کشور در اتحادیه اروپا گرفت که نتایج آن طی یک جزوه در سال ۲۰۰۳ منتشر شد.

استاندارد نهایی برای سنجش این موضوع نیز با عنوان «بنگاه‌های اقتصادی و سیاست صنعتی» در مارس سال ۲۰۰۷ انتشار یافت.

بر این مبنا، وزارت صنایع و بازرگانی، از آوریل سال ۲۰۰۷ تاکنون سررشته کارهای مربوط به بازبینی و اصلاح اسناد موجود را به‌دست گرفته است.

ترکیه در مسیر توسعه صنعتی بر مبنای برنامه‌ریزی دقیق در حرکت است. در سال ۲۰۰۸، تحت راهبری وزارت صنایع و بازرگانی «چشم‌انداز استراتژی صنعتی ترکیه» با همکاری بیش از ۲۰۰ نفر از اعضای بخش خصوصی و دولتی، تهیه شد.

در این مراحل، استراتژی مجمع اطلاعات و برنامه عملیاتی الحاقی (سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۰۶)، استراتژی و برنامه عملیاتی صنایع کوچک و متوسط (طی سال‌های ۲۰۰۹- ۲۰۰۷)، استراتژی خلاقیت ملی (سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۰۸)، به‌علاوه بسیاری از سیاست‌ها و اقدامات دیگر در ارتباط با رقابت‌پذیری مدنظر قرارگرفت.

◉ بکارگیری توان بخش خصوصی چگونه وارد این فرآیند شد؟

بخش خصوصی و تشکل‌ها، آنالیزهای رقابت‌پذیری انجام و پیشنهادهایی ارائه دادند و در مقیاس محلی نیز کار تقویت کلاسترها و بهبود رقابت‌پذیری منطقه‌ای شدت گرفت.

سند جدید استراتژی صنعتی ترکیه از طریق یک رویکرد جمعی بر مبنای آنالیز توسعه در جهان، اتحادیه اروپا و ترکیه طراحی شد و از طریق تشریک‌مساعی مقامات ذی‌ربط به اجرا درآمد. این سند به‌عنوان یک دیالوگ و سند ارتباطی عمل کرد و متضمن آگاهی و حق سیاست‌گذاری طرف‌های مربوط و ذی‌نفعان است.

به‌علاوه، تلاش‌هایی که در سنجش برنامه عملیاتی و دستاوردهای آن می‌شود، به‌طور مرتب تحت نظارت قرارگرفته و برای اجرای بهتر، مرتبا به‌روز و روند فعالیت‌ها نیز براساس برنامه‌ریزی انجام شده و داده‌های به‌دست‌آمده رصد و کنترل می‌شود.

اولویت‌های اصلی ترکیه در بالا بردن رقابت‌پذیری در برنامه توسعه نهم تشریح شده، حال آنکه، استراتژی صنعتی که راهنمای صنعت ترکیه است و چشم‌انداز آن، در یک سند استراتژی جداگانه مورد ملاحظه قرار گرفت. به‌طور ویژه، به‌دلیل ناپایداری‌هایی که در اقتصاد جهانی وجود دارد، سرمایه‌گذاری و فضای کسب‌وکار در ترکیه برای سرمایه‌گذاران و صنعتگران داخلی و خارجی نیازمند تضمین و بازسازی است.

برای رسیدن به این هدف، این سند استراتژی که شامل چشم‌انداز، طرح و جزئیات مربوط به بالابردن رقابت‌پذیری در ترکیه است، نقش مهمی دارد.

◉ در این‌باره بیشتر توضیح می‌دهید؟

بخش نخست سند استراتژی به بررسی روندها و توسعه جهانی در اتحادیه اروپا و همچنین وضعیت فعلی ترکیه می‌پردازد و به تشریح مشکلات عملی‌سازی این استراتژی اکتفا کرده است. بخش دوم، چشم‌انداز بلندمدت صنعت ترکیه را برای کمک به تنظیم اهداف، موردبررسی قرار می‌دهد. بخش سوم، به بحث درباره استراتژی صنعتی و تحقق چشم‌انداز و چارچوب سیاست‌های مقتضی که باید مورداستفاده قرار گیرد، اختصاص دارد.

بخش چهارم، فضای سرمایه‌گذاری، تجارت بین‌الملل و سرمایه‌گذاری خارجی، منابع انسانی و مهارت‌ها، دسترسی صنایع کوچک و متوسط به اعتبارات مالی، توسعه تکنولوژیکی شرکت‌ها، صنایع زیربنایی و هزینه‌های نهاده‌ای و سیاست‌های توسعه‌ای و زیست‌محیطی را در قالب سیاست‌های صنعتی افقی متناسب با تاثیر آنها بر استراتژی صنعتی، بررسی می‌کند. بخش پنجم، رقابت‌پذیری بخش‌های گوناگون را آنالیز می‌کند. به‌عبارت دیگر، به بررسی موضوعات بخشی که به‌عنوان منابع در استراتژی صنعتی و ضروریات سیاست‌های اصلی، به‌کار می‌رود، می‌پردازد. بالاخره بخش ششم، مختص نکاتی است که در امر اجرا، نظارت و هماهنگی استراتژی صنعتی باید موردتوجه قرار گیرد.

◉ با توجه به موارد یادشده، آنچه در تدوین و پیاده‌سازی استراتژی توسعه صنعتی آمده چقدر با سایر کشورها همخوانی دارد؟

با این توضیحات و بررسی اجمالی سند استراتژی توسعه صنعتی کشوری در همسایگی ما، مشاهده می‌کنید که فرآیند تدوین و پیاده‌سازی استراتژی توسعه صنعتی و ساختار مشارکت گروه‌های مختلف در آن فرآیند، چقدر با فعالیت‌هایی که انجام داده‌ایم و به بارنشسته، متفاوت است.

در حوزه برنامه‌ریزی خلأهایی وجود دارد علاوه‌بر اینکه آمارها دقیق و شفاف نیستند. در نهایت اینکه کنترل و نظارت جدی روی اجرای امور وجود ندارد. تمام این عوامل سبب می‌شود، همچنان به‌دنبال توسعه صنعتی در ابتدای راه باشیم و کشور همسایه خیلی جلوتر از ما حرکت کند.

رویکرد سند استراتژی توسعه صنعتی در کشور ما با ادبیات و بنیان‌های علمی تفاوت‌های زیربنایی دارد

سند استراتژی کتابچه‌ای نیست که دارای عبارت‌های زیبا و ادبیات فاخر باشد و در گوشه‌ای از دفتر مدیران ارشد صنعتی به نمایش گذاشته شود

فعالان معدنی موازی‌کاری نهادهای دولتی را مانع تکمیل آمار می‌دانند

افزایش سرمایه‌گذاری با شفافیت آمار

عکس: آیدا فریدی

ملیکا انصاری: وجود آمار و اطلاعات مناسب، جامع و صحیح در زمینه هر نوع فعالیت اقتصادی، امری ضروری است، چراکه بدون داشتن داده‌های اولیه و پایش و تحلیل آنها نه‌تنها نمی‌توان به بررسی مسیر طی‌شده پرداخت، بلکه تبیین اهداف آتی نیز دچار مشکل خواهد شد. در بخش معدن و صنایع معدنی نیز چنین الزامی وجود دارد و نه‌تنها برای بحث‌های تجاری، بلکه برای پیشبرد فعالیت‌های معدنی و بهره‌گیری مناسب از تمام ظرفیت‌های معدنی کشور، نیازمند وجود پایگاه اطلاعاتی جامع و کامل هستیم، اما متاسفانه نبود آمار قابل استناد در حوزه معدن، خلأ مهمی است که به‌اعتقاد فعالان معدنی مانع رونق و انجام فعالیت‌های توسعه‌ای در این بخش می‌شود. صمت درباره ضرورت وجود آمار و اطلاعات در سطوح اولیه فعالیت‌های معدنی که همان فرآیندهای اکتشافی و زمین‌شناسی است، با کارشناسان و فعالان معدنی به گفت‌وگو پرداخته که در ادامه می‌خوانید:

انتشار آمار برای همگان

حبیب‌الله ترشیزیان، رئیس نظام مهندسی معدن خراسان رضوی در گفت‌وگو با صمت آمار و اطلاعات فعالیت‌های اکتشافی منتشرشده در سایر کشورهای معدنی جهان را بهتر از کشور ما معرفی کرد و در این باره توضیح داد: در تمامی کشورهای جهان به‌ویژه کشورهای معدن‌خیز، اقدامات و فعالیت‌های اکتشافی و زمین‌شناسی در قالب گزارشی جامع و شفاف در اختیار همه قرار می‌گیرد. حتی این گزارش‌ها در اغلب مواقع روی سایت‌های عمومی بارگذاری می‌شوند تا تمام مردم دنیا بتوانند این آمارها را مطالعه کرده و در صورتی که علاقه به شراکت در این حوزه‌ها دارند، به سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی بپردازند. کانادا، استرالیا، افریقای جنوبی، پرو، شیلی و سایر کشورهای توسعه‌یافته معدنی همواره از این روند تبعیت می‌کنند. وی ادامه داد: این روند باید در کشور ما نیز در دستور کار قرار گیرد و سازمان‌ها و ارگان‌های متولی این امر مانند وزارت صنعت، معدن و تجارت، سازمان زمین‌شناسی و ایمیدرو اطلاعات مناسب فعالیت‌های اکتشافی و زمین‌شناسی را در اختیار همگان به‌صورت شفاف قرار دهند؛ به‌عبارتی اطلاعات کمی و نقشه‌های تخصصی زمین‌شناسی باید ازسوی این سازمان‌ها منتشر شوند تا سرمایه‌گذاران بتوانند با بررسی دقیق آنها، در زمینه سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های معدنی محدوده‌هایی که مواد معدنی موردنظر را دارند، تصمیم‌گیری کنند.

تلاش‌های ناکافی

ترشیزیان همچنین به ناقص بودن اطلاعات اکتشافی و زمین‌شناسی موجود اشاره کرد و گفت: در پاسخ به این سوال که آیا آمار و ارقام سازمان‌های متولی بخش معدن در حوزه اکتشاف و زمین‌شناسی کامل و جامع است، متاسفانه باید گفت خیر. اگر به‌دنبال انتشار آمار مناسب و جامع در این حوزه هستیم، در وهله نخست باید اطلاعات خود را تکمیل کنیم، چراکه در بسیاری از حوزه‌های معدنی نقص آمار داریم که باید رفع شود. سپس این اطلاعات تکمیل‌شده را می‌توان به‌صورت شفاف در دسترس همگان قرار داد. این کارشناس معدن ادامه داد: طی ۵۰ سال گذشته اقدامات متعددی توسط سازمان زمین‌شناسی در راستای کسب اطلاعات اکتشافی و ذخایر معدنی انجام شده است. انتظار می‌رود نقشه‌های ژئوفیزیک هوایی و نقشه‌های ژئوشیمی زمینی که برای تمام مواد معدنی تهیه شده، در دسترس همه از جمله فعالان بخش معدن قرار گیرد، اما باید توجه داشت که باوجود تلاش‌های اینچنینی، هنوز بسیاری از نقاط کشور هستند که یا آمار و اطلاعات دقیق زمین‌شناسی درباره آنها وجود ندارد یا تحقیقاتی به‌صورت پراکنده توسط سازمان‌های مختلف انجام شده و این نهادها اطلاعات به‌دست آورده را منتشر نکرده‌اند.

موازی‌کاری، مانع توسعه

ترشیزیان در ادامه صحبت‌های خود به موازی‌کاری‌های برخی نهادهای دولتی در روند مطالعات زمین‌شناسی و اکتشافات اشاره کرد و گفت: همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، طی سال‌های اخیر ارگان‌های مختلفی مانند سازمان انرژی اتمی، وزارت نفت و... هر کدام مطالعات زمین‌شناسی روی پهنه‌های متعدد انجام داده‌اند که این داده‌ها به‌علت عدم انتشار در دست نیست؛ از این رو می‌توان گفت به‌طور کلی عمده مشکل ما ساماندهی نشدن درج اطلاعات فنی برای همگان است؛ به‌عبارتی جزیره‌ای عمل کردن سازمان‌های مختلف در تحقیقات و بررسی‌های زمین‌شناسی باعث شده اطلاعات جامعی از این موضوع در دست نباشد. همکاری سازمان‌های یادشده در انجام تحقیقات، ضمن دستیابی کشور به یک بانک اطلاعاتی جامع و کامل، به نفع فعالان بخش خصوصی و توسعه کشور خواهد بود.

آمار و اطلاعات، اصل تدوین اهداف توسعه‌ای

سید سهراب حسینی، عضو کمیته اکتشاف خانه معدن، عضو کمیسیون معادن اتاق بازرگانی ایران و عضو هیات‌مدیره اتحادیه حفاران غیرنفتی در گفت‌وگو با صمت توجه به مباحث اکتشافی را لازمه ایجاد حرکت موثر در چرخه صنعت و معدن معرفی کرد. او در این باره توضیح داد: حفاری اکتشافی از آن جهت که آخرین حلقه فعالیت شناسایی ذخایر معدنی و دستیابی به پاسخ صحیح برای نتایج سرمایه‌گذاری شناخته می‌شود، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. طرح موضوعاتی پیرو گسترش فعالیت‌های اکتشافی را می‌توان هدفی روشن توصیف کرد اما مهم‌ترین مشکل امروزه ما که باید به آن توجه شود، نبود آمار و اطلاعات اقدامات انجام‌شده تا امروز است. وجود آمار و اطلاعات مناسب و صحیح از فعالیت‌های انجام‌شده و ظرفیت‌های معدنی کشور، مهم‌ترین اصل تدوین و تحقق اهداف توسعه‌ای است. حسینی در ادامه صحبت‌های خود، بر لزوم توجه به تفکیک مواد معدنی تاکید و آن را ضامن پیشبرد اهداف توسعه‌ای به‌صورت تخصصی معرفی کرد. او در این باره توضیح داد: هر یک از مواد معدنی در استان‌ها و مناطق مختلف باید براساس طبقه‌بندی‌های ماهیتی و جغرافیایی، استراتژی و برنامه‌ریزی منحصر به‌فرد داشته باشند. از سویی دیگر حفاری اکتشافی در کشور نیازمند زیرساخت‌های لازم و مختص خود است.

آمار فعال‌سازی معادن

حسینی در ادامه صحبت‌های خود به نبود آمار و اطلاعات دقیق از فعالیت‌های توسعه‌ای انجام شده توسط نهادهای دولتی متولی بخش معدن اشاره کرد و گفت: متولی اصلی راه‌اندازی و مهیا کردن بسترهای لازم برای فعال شدن معادن کوچک همان‌طور که در قانون پیش‌بینی شده سازمان گسترش و نوسازی معادن کشور است که باید به برنامه‌ریزی و تدوین برنامه‌های بلندمدت و کوتاه‌مدت برای فعال‌سازی معادن بپردازد.

در همین راستا اخیرا ایمیدرو واحدی به همین عنوان تشکیل داده و این واحد در ابتدا به پایش و بررسی علل غیرفعال بودن معادن پرداخته و بعد هم راهکار ارائه داده و با تشکیل کمیته متشکل از بخش خصوصی و دولتی اقدام به فعال‌سازی معادن کوچک غیرفعال کرده‌اند که به‌نظر می‌رسد آنچه تاکنون انجام شده بسیار مفید است اما باید با آمار و ارائه نتایج این فعال‌سازی بررسی کنیم که این اقدامات تا چه اندازه در اقتصاد و توسعه معادن کوچک‌مقیاس موثر واقع شده که هنوز آمار و ارقامی به‌طور مشخص ارائه نشده تا ببینیم با فعال‌سازی معادن کوچک‌مقیاس تا چه اندازه چرخ اقتصاد چرخیده و چقدر این اقدامات موثر بوده و در ادامه باید مدل‌هایی از این بررسی بیرون بیاید که منجر به فعال‌سازی سایر معادن نیز شود.

سخن پایانی...

بنا بر نظر کارشناسان معدنی، توجه به پایه‌های مدیریتی صحیح که مهم‌ترین آن استفاده از آمار و اطلاعات کامل برای برنامه‌ریزی گام‌های اقتصادی است، از نقایص امروزه بخش معدن است که انتظار می‌رود با روی کار آمدن دولت جدید، شاهد چنین رویکردهایی باشیم، چراکه آمار و اطلاعات ضمن پایش عملکرد گذشته، ما را در هدف‌گذاری‌ها و پیش‌بینی‌های آینده یاری خواهند کرد.

در گفت‌وگو با دکتر اطمینان، معاون بازرگانی چادرملو مطرح شد

صادرات تضمین توسعه

حسین اطمینان، معاون بازرگانی شرکت معدنی و صنعتی چادرملو در گفت‌وگویی ضمن اعلام میزان صادرات و درآمد ارزی آن در شش ماهه اول امسال به تشریح اهداف کلی صادرات چادرملو پرداخت و گفت: کسب درآمد ارزی به منظور تامین مالی طرح‌های توسعه ، دفاع از موقعیت خود در بازار در مقابل صادرکنندگان موجود داخلی و منطقه، بهره‌مندی از بیشترین ظرفیت تولید برای افزایش صادرات، ارزیابی فناوری‌های جدید در تولید با رویکرد افزایش بهره‌وری و تنوع گریدهای شمش تولیدی، افزایش شهرت و برندسازی بین‌المللی، ارزیابی گریدهای جدید برای تولید (تنوع محصول)، وافزایش مشتریان با رویکرد تنوع بازارهای صادراتی از جمله اهداف کلی صادرات در شرکت معدنی و صنعتی چادرملو است.

معاون بازرگانی چادرملو میزان صادرات شمش فولادی چادرملو در نیمه اول امسال را ۱۷۲ هزار و ۴۶۵ تن اعلام کرد وگفت: چادرملو در شش ماهه اول سال‌جاری، بالغ بر ۴۵۶ هزارو ۲۶۱ هزارتن شمش فولادی تولید کرده است که بخش عمده آن از طریق بورس کالا در بازار داخلی عرضه شده است.

وی افزود: میزان درآمد ارزی چادرملو از محل صادرات شمش فولادی بالغ بر ۱۰۰ میلیون و ۴۱۵ هزار دلار بوده است که صرف تامین نیاز ارزی اجرای طرح‌های توسعه شرکت خواهد شد.

حسین اطمینان با اعلام این‌که چادرملو از جمله شرکت‌هایی است که زنجیره فولاد از معدن تا محصولات نهایی را در اختیار دارد و همواره نگرش مدیران ارشد شرکت در راستای ارزش‌آفرینی و ایجاد ارزش‌افزوده در زنجیره فولاد است، تصریح کرد: چادرملو در استراتژی فعالیت‌های خود ، دستیابی به ذخایر جدید معدنی را در اولویت اهداف خود قرار داده است. علاوه بر آن شناسایی تامین‌کنندگان سنگ‌آهن از معادن کوچک مقیاس منطقه و یا سایر تامین‌کنندگان سنگ نیز از مهم‌ترین برنامه‌های چادرملو است.

وی با اعلام این که چادرملو همواره محصولات خود را از طریق بورس عرضه می‌کند و اولویت را در تامین نیازهای کارخانجات داخلی قرار داده است، گفت: این شرکت در حال حاضر یک میلیون تن شمش تولید می‌کند که تمامی فروش داخلی را از طریق بورس به فروش می‌رساند و بخشی را نیز با هدف تامین ارز به خارج از طریق مزایده صادر می‌کند.

او از برندسازی محصولات این شرکت خبر داد و گفت: شمش چادرملو در بازارهای جهانی با نام CMIC عرضه می‌شود و صرفا نیز از طریق مزایده به فروش می‌رسد.

اطمینان افزود: این شرکت یکی از موفق‌ترین شرکت‌های معدنی و صنعتی کشور است که تاکنون به تمام تعهدات خود در خصوص برگشت ارز حاصل از صادرات و ثبت آن در سامانه نیما عمل کرده و از این‌که در این شرایط بحرانی توانسته است بخشی از نیاز ارزی کشور را مرتفع سازد، برخود می‌بالد.

وی تمرکز بر اکتشاف بر پهنه‌های جدید را از جمله مهم‌ترین اولویت‌ها و دغدغه‌های مدیریت ارشد دانست و تصریح کرد در همین راستا اقدام به خرید ۸ دستگاه ماشین آلات حفاری عمیق کرده ایم که تا کنون ۴ دستگاه آن وارد کشور و در نقاط هدف مستقر شده‌اند. وی در عین حال تصریح کرد: چون اکتشافات هزینه‌بر است و گاها جذابیت زیادی برای بخش‌خصوصی ندارد، به‌نظرمی‌رسد که باید دولت مشوق‌های زیادی برای بخش خصوصی درنظر بگیرد مثلا اگر پهنه‌ای اکتشاف شد، بخش خصوصی هم در آن مشارکت کند و سهیم شود.

معاون بازرگانی چادرملو همچنین در خصوص معدن D۱۹ گفت: عملیات باطله برداری آغاز شده و خوشبختانه از سرعت مناسبی نیز برخوردار است.

وی با تاکید بر این‌که چادرملو در انجام اکتشافات در اقصی‌نقاط کشور آمادگی دارد و انتظار دارد اجازه عملیات اکتشافی داده شود، افزود: امروز اگر از معادن و پهنه‌های جدید غافل شویم، چند سال دیگر شاهد اتمام ذخایر و درنهایت کاهش تولید فولاد خواهیم بود که این یک تهدید استراتژیک برای کشور است. بنابراین باید پهنه‌های معدنی کشور در اختیار تیم اکتشافی معادن قرار گیرد. این مهم راه برون‌رفت از تهدیدهای فعلی است.

آگهی مناقصه شماره ۱۴۰۰د۵۱۶

شناسه ۱۲۱۰۷۹۷

شرکت شهرکهای صنعتی کرمان در نظر دارد تهیه مصالح و احداث بخشی از طرح تکمیلی تصفیه‌خانه فاضلاب شهرک صنعتی شماره۲ کرمان را از طریق برگزاری مناقصه عمومی، با برآورد حدود ۲۵۶۷۷۰ میلیون ریال به پیمانکار واجد شرایط واگذار نماید. کلیه مراحل برگزاری مناقصه از دریافت اسناد مناقصه تا ارائه پیشنهاد مناقصه‌گران و بازگشایی پاکت‌ها از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس www.setadiran.ir انجام خواهد شد و لازم است مناقصه‌گران در صورت عدم عضویت قبلی، مراحل ثبت‌نام در سایت مذکور و دریافت گواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در مناقصه محقق سازند.

- **سپرده شرکت در مناقصه:** مبلغ تضمین شرکت در مناقصه ۹۰۳۶۰۰۰۰۰۰ (نه میلیارد و سی و شش میلیون) ریال می‌باشد.
- **تاریخ انتشار مناقصه در سامانه:** روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۰/۰۷/۲۸ می‌باشد.
- **مهلت زمانی دریافت اسناد مناقصه از سایت:** تا ساعت ۱۸:۰۰ روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۰/۰۸/۰۵.
- **مهلت زمانی ارائه پیشنهادات:** تا ساعت ۱۴:۰۰ روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۰/۰۸/۱۹.
- **زمان بازگشایی پاکت‌ها:** ساعت ۹ صبح روز پنجشنبه مورخ ۱۴۰۰/۰۸/۲۰.
- **اطلاعات تماس دستگاه مناقصه‌گزار جهت دریافت اطلاعات بیشتر درخصوص اسناد مناقصه و ارائه (پاکت الف):** کرمان- بلوار شهید عباسپور(پارادیس)- نبش میدان عاشورا- **تلفن:۳۱۲۷۲۰۱۲-۰۳۴**

اطلاعات تماس سامانه ستاد جهت انجام مراحل عضویت در سامانه: مرکز تماس ۴۱۹۳۴-۰۲۱ **دفتر ثبت‌نام:** ۸۸۹۶۹۷۳۷ و ۸۵۱۹۳۷۶۸-۰۲۱

اطلاعات تماس دفاتر ثبت‌نام سایر استانها، در سایت سامانه (www.setadiran.ir) بخش "ثبت‌نام/پروفایل تامین‌کننده/ مناقصه‌گر" موجود است.

روابط عمومی شرکت شهرکهای صنعتی کرمان

آگهی موضوع ماده ۳ قانون و ماده ۱۳ آئین‌نامه قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی

نوبت اول
شناسه ۱۲۰۹۷۶۵

قطعه یک ایلام

۱- برابر رأی شماره ۱۴۰۰۶۰۳۱۵۰۰۱۰۰۲۵۹۷ مورخ ۱۴۰۰/۰۶/۱۴ هیات اول / هیات دوم موضوع قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمان های فاقد سند رسمی مستقر در واحد ثبتی تصرفات مالکانه بلامعارض متقاضی آقای منوچهر صیدباقری ، فرزند صیدمحمد، به کد ملی ۴۵۰۰۳۲۰۸۳۰ (ششدانگ) یک باب ساختمان، به مساحت ۸۷/۲۰ مترمربع، پلاک شماره ۱۴ فرعی از ۱۴۶۹ اصلی، واقع در ایلام – محله آشوری – خ ۱۶ متری، خریداری شده از صادق حسنی‌خواه و منتسب به مالکیت مجتبی محمدی نوری.

لذا به منظور اطلاع عموم مراتب در دو نوبت به فاصله‌ی ۱۵ روز آگهی می‌شود در صورتی که اشخاص نسبت به صدور سند مالکیت متقاضی اعتراضی داشته باشند می‌توانند ظرف مدت دو ماه و در مورد آگهی‌های اصلاحی ظرف مدت یک ماه از تاریخ انتشار اولین آگهی، اعتراض خود را به این اداره تسلیم و پس از اخذ رسید، ظرف مدت یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض، دادخواست خود را به مراجع قضایی تقدیم نمایند. بدیهی است در صورت انقضای مدت مذکور و عدم وصول اعتراض طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد شد.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۰/۸/۰۱ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۰/۸/۱۶

رستمی، رئیس اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان ایلام

یادداشت

آمار و اطلاعات
عوامل توسعه پایدار

علی رهبری
کارشناس اقتصاد

در عصر حاضر از آمار و اطلاعات، برنامه‌ریزی و مدیریت به‌عنوان عوامل توسعه پایدار یاد می‌شود. نخستین گام در شناسایی درست وضعیت موجود و سپس برنامه‌ریزی برای بهبود وضعیت، در گرو در دسترس بودن آمار و اطلاعات درست است. درواقع شناسایی و حل مسئله ارتباط تنگاتنگی با در دسترس بودن و صحت آمار دارد.

برای داشتن یک کسب‌وکار پلن درست برای تولید کالا در حوزه صنعت داشتن آمار واردات، آمار میزان تولید کالا، آمار صادرات و ظرفیت طرح های در حال احداث مورد نیاز است.

براساس آمار واردات و تولید کالا، میزان عرضه تخمین زده می‌شود و مقدار تقاضای کالا نیز برمبنای آمار ثبت مواد اولیه مورد نیاز در واحدهای تولیدی و میزان صادرات کالا تخمین زده خواهند شد. میزان تقاضا و عرضه در سال‌های بعد نیز براساس آمار ظرفیت و مواد اولیه مورد نیاز واحدهای در حال احداث تخمین زده خواهد شد.

امروزه آمارهای مربوط به حوزه صنعت و بازرگانی را می‌توان از سازمان‌ها و مراکزی مانند مرکز آمار ایران، سازمان صنعت، معدن و تجارت، گمرک جمهوری اسلامی ایران، سازمان توسعه تجارت، وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی دریافت کرد که این تعدد مراکز ثبت آمار و در برخی موارد فرمت نادرست ارائه آمار باعث ایجاد مشکلاتی در استفاده از آمارها می‌شود. تناقض ارقام مربوط به آمارهای منتشرشده توسط این سازمان‌ها و مراکز یکی از این مشکلات است. این تناقضات گاه به دلیل تهیه آمار از روش‌های مختلف است. برای مثال، آمار واردات در بانک مرکزی به‌واسطه گواهی‌های ثبت آماری و در گمرک جمهوری اسلامی ایران براساس اظهارهای گمرکی و HS کدها تهیه می‌شوند.

به دلیل متفاوت بودن تعرفه‌های گمرکی کالا، بازرگانان عموما از HS کدهای با تعرفه گمرکی کمتر استفاده می‌کنند و در پاره‌ای از موارد یک HS کد برای گونه‌های مختلف یک کالا استفاده می‌شود که این امر بروز اشکالات جدی در تهیه آمار را در پی دارد و صحت اطلاعات تهیه‌شده را زیر سوال می‌برد.

درباره آمارهای منتشرشده مربوط به میزان تولید کالاهای صنعتی و ظرفیت طرح‌های در حال احداث نیز اطلاعات براساس پروانه‌های بهره‌برداری، سامانه آمار تولید واحدهای صنعتی و جواز های تاسیس صادرشده از سوی سازمان صنعت، معدن و تجارت تهیه می‌شوند. در زمینه پروانه‌های تولید می‌توان گفت ظرفیت‌های اسمی و گاه غیرواقعی درج‌شده روی پروانه‌های بهره‌برداری واحدهای صنعتی انحراف در آمار ایجاد می‌کنند. به این انحراف آمار تولیدکننده‌های بدون مجوز و پروانه بهره‌برداری را نیز اضافه کنید. این امر درباره جوازهای تاسیس و سهولت تغییر ظرفیت اسمی در جوازهای تاسیس واحدهای در حال احداث و سامانه بهین‌یاب نیز صدق می‌کند که صحت آمار تهیه‌شده بر این اساس را زیر سوال می‌برد.

درباره سامانه آمار تولید واحدهای صنعتی نیز می‌توان گفت به دلیل یکپارچگی فرآیندها و استفاده از این آمار در سایر فرآیندهای وزارتخانه از جمله فرآیند دریافت مواد اولیه از بورس و پتروشیمی و دونرخی بودن قیمت کالاهای سهمیه‌ای، عموما از سوی صنعتگران اطلاعات درست درج نمی‌شود تا سهمیه‌های بهین‌یاب واحدهای صنعتی برای خرید مواد اولیه از بورس و پتروشیمی‌ها کاهش پیدا نکند.

کافی است نگاهی به اختلاف قیمت حواله‌های مواد اولیه‌ای که بدون سهمیه بهین‌یاب در بازار خرید و فروش می‌شوند بیندازید! به علاوه در بسیاری از موارد آمارهای واحدهای صنعتی به‌روز نیست بنابراین هیچ‌یک از آمارهای مورد نیاز برای طراحی بیزینس پلن برای سرمایه‌گذاری در حوزه صنعت درست و دقیق نیست و در نتیجه باعث بالا رفتن خطا و ریسک سرمایه‌گذاری می‌شود. سرمایه‌گذاران همواره در پی بازارهای شفاف هستند و این شفافیت محقق نمی‌شود مگر با ارائه آمارهای درست و بروزرسانی شده از سوی سازمان‌ها و مراکز متولی تهیه آمار.

اطلاعات، الزامی در مسیر سیاست‌گذاری است

خلأ آماری، پاشنه آشیل تولید

مرضیه احقاقی
editor@smtnews.ir

آمار، یکی از اجزای اصلی و ضروری برای برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری، تدوین استراتژی و همچنین ارزیابی عملکردهای سطوح مختلف مدیریت است. سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان برای تدوین راهبردها، سیاست‌گذاری و تعیین خط‌مشی، برنامه‌ریزی، نظارت، هماهنگی و هدایت برنامه‌ها به داده‌های آماری نیاز دارند. با وجود این، آمار و اطلاعات موجود در بخش تولید و صادرات با کمبودهای جدی همراه است و بدین ترتیب امکان برنامه‌ریزی از تولیدکنندگان یا فعالان صنعتی سلب می‌شود یا در مواردی شاهد بی‌نتیجه شدن سرمایه‌گذاری در حوزه‌های مختلف صنعتی و اقتصادی هستیم. بنابراین بازنگری در شرایط کلی حاکم بر نظام آماری کشور ضروری به نظر می‌رسد.

عکس: آیدا فریدی

کاستی‌های ناشی از نبود آمار

آنوش رحام، دبیر سندیکای تولیدکنندگان لوله و پروفیل فولادی در گفت‌وگو با صمت تاکید کرد: نبود آمار دقیق از تولید و تجارت به منزله ایجاد چالش‌های جدی در مسیر فعالیت صنایع است و پیامدهای متعددی را به دنبال دارد. در شرایطی که آمار دقیقی از ظرفیت‌های تولید در دسترس نیست، مجوزهای بی‌رویه واردات صادر می‌شوند و بدین ترتیب تولیدکننده داخلی متضرر خواهد شد.

این فعال صنعت فولاد افزود: در همین حال نبود آمار دقیق از تولید منجر به سرمایه‌گذاری اشتباه و خارج از ظرفیت در صنایع مختلف خواهد شد؛ کما اینکه در حال حاضر به دلیل نبود آمار دقیق در حوزه تولید، مجوزهای بی‌رویه‌ای در حوزه صنعت لوله و پروفیل فولادی صادر شده است؛ مجوزهای صادرشده در این بخش حدود ۱۰ برابر مواد اولیه مورد نیاز برای ساخت لوله و پروفیل فولادی است و در چنین شرایطی فعالان این صنعت، به‌ویژه با وجود محدودیت در واردات با چالش جدی در تامین مواد اولیه خود روبه‌رو هستند. البته اگر امکانی برای واردات مواد اولیه مورد نیاز لوله و پروفیل‌سازان، تولید مطابق ظرفیت احداث شده و صادرات مازاد نیاز داخلی این صنایع بود، این دست ظرفیت‌سازی‌ها مشکلی نداشتند؛ اما در شرایط فعلی صدور مجوز جدید تنها به منزله وارد آوردن فشاری جدید به تولیدکنندگان این صنعت است. بر همین اساس نیز پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران با بررسی آمار دقیق تولید و تجارت و همچنین برآوردی از نیازهای کشور، برنامه عملکردی و حتی توسعه صنایع را تنظیم و تدوین کنند.

رحام گفت: در ادامه انتظار می‌رود آمار دقیقی از میزان استعداد صادراتی و نیاز بازارهای منطقه‌ای در دست باشد تا بتوانیم براساس این آمارها، راهبردی مشخص برای توسعه صادرات تنظیم کنیم. در پایان نیز می‌توان با بهره‌مندی از آمار و ارقام مورد بحث برای تامین منابع مورد نیاز تولید در بخش‌های مختلف همچون انرژی، مواد اولیه، یارانه و... برنامه‌ریزی کرد.

وی با تاکید بر ضعف‌های ساختاری در حوزه آمار و برنامه‌ریزی گفت: در چنین شرایطی تخصیص یارانه به صنایع با ایراداتی جدی همراه است. بخش قابل‌توجهی از یارانه در بخش‌های ابتدایی این زنجیره مصرف خواهد شد و فقط فولادسازان از یارانه‌های کلان برخوردارند. یارانه پنهان انرژی و خوراک موجب شده بخش عمده سود فولادسازی به حلقه‌های تولید شمش اختصاص یابد؛ به همین دلیل نیز عمده صادرات کشور ما در اختیار کالاهای خام یا با ارزش افزوده پایین است.

رحام گفت: مجموع موارد یادشده و ضعف‌های ساختاری در نظام آماری در بخش‌های مختلف تولید و تجارت موجب می‌شود که هدف‌گذاری نظام تولید در کشور ما با مشکلات جدی روبه‌رو شود.

این فعال صنعت فولاد افزود: برای اصلاح شرایط موجود انتظار می‌رود از یک‌سو سیستم آماری کشور تقویت شود و از سوی دیگر، نیز این دست اصلاحات با همکاری تشکل‌ها انجام شود. ایجاد سامانه‌های اطلاعاتی و درج اطلاعات فروش، مصرف و تولید از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ اما همزمان باید به نقش تشکل‌ها و اصناف در روند جمع‌آوری داده‌ها توجه کرد.

دولت مطابق قانون گردش آزاد اطلاعات موظف است آمارهای لازم را در اختیار عامه مردم و بخش خصوصی بگذارد اما این اقدام در عمل اجرایی نمی‌شود. به‌عنوان مثال، چنانچه آمار فروش ورق فولادی در بورس کالا و همچنین سهمیه‌های بهین‌یاب در اختیار سندیکای تولیدکنندگان لوله و پروفیل فولادی قرار گیرد می‌توان با تطبیق این داده‌ها و آمار تولید، خطاهای ساختاری موجود را رفع کرد. اما نه‌تنها این دست درخواست‌ها مورد توجه قرار نمی‌گیرند بلکه آمار و ارقام موجود فاقد کارآیی لازم هستند.

این آمارها خام هستند و امکان بررسی و پالایش آنها وجود ندارد. توجه به این نکته ضروری است که سامانه‌هایی که برای ثبت اطلاعات ساخته می‌شوند، راهکار تنظیم بازار نیستند بلکه تنها تسهیل‌کننده شرایط کسب‌وکار هستند.

وی در پایان گفت: امیدواریم موارد یادشده مورد توجه سیاست‌گذاران قرار گیرد تا در آینده نزدیک شاهد بهبود شرایط باشیم.

انوش رحام

کیومرث فتح‌اله کرمانشاهی

آماردرمانی نتیجه‌بخش نیست

کیومرث فتح‌اله کرمانشاهی، کارشناس اقتصاد در گفت‌وگو با صمت اظهار کرد: توجه به شاخص‌های آمار و برنامه‌ریزی نقش بسزایی در توسعه اقتصادی و بهبود عملکرد صنایع دارد. آمار و ارقام نه در کلام بلکه باید در عمل مورد توجه قرار گیرند تا بدین ترتیب بسیاری از چالش‌های ساختاری حاکم بر عملکرد صنایع رفع شود.

کرمانشاهی با اشاره به نبود سیستمی شفاف برای بیان آمار و ارقام گفت: در مواردی برخی مدیران با هدف حمایت از عملکرد خود، عددسازی می‌کنند آمارهای اشتباه و خلاف واقعیت را ارائه می‌دهند و همین موضوع نیز لطمات بسیاری را به آن حوزه وارد خواهد کرد.

آماردرمانی راه‌حل مناسبی برای رفع معضلات اقتصادی کشور نیست بنابراین ارائه آماری دقیق در حوزه‌های مختلف تولید و تجارت ضروری و پیش‌نیازی در مسیر بهبود تولید است.

وی افزود: به‌عنوان مثال، در حال حاضر آمار صادرات و واردات به‌صورت جزئی و ماهانه و براساس اظهارنامه‌های گمرکی اعلام نمی‌شود. این ارقام در هیچ‌کدام از حوزه‌های مرتبط با صنعت، معدن و کشاورزی و حتی خدمات (که برعهده بانک مرکزی است) ارائه نمی‌شود. این فقدان اطلاعات در حالی است که وجود آمار دقیق در حوزه‌های مختلف کسب‌وکار، فرصت ویژه‌ای را در اختیار تحلیلگران، سرمایه‌گذاران و صاحبان کسب‌وکارها قرار می‌دهد. بدین ترتیب با بهره‌گیری از این آمار و ارقام می‌توان زمینه برنامه‌ریزی هرچه بیشتر در حوزه‌های مختلف را فراهم کرد.

کرمانشاهی در ادامه خاطرنشان کرد: ما در مواردی شاهد هستیم میان آمار ارائه‌شده از سوی مراجع مختلف اقتصادی تفاوت وجود دارد؛ این دست از هم‌گسیختگی‌ها از یک سو، مانع برنامه‌ریزی در مسیر تولید است و از سوی دیگر نیز چالش‌های جدی را در تعامل با طرف‌های خارجی ایجاد می‌کند. این در حالی است که اگر به ظرفیت‌های آماری در کشور اهمیت دهیم و شاخص‌های اقتصادی را مطابق نرم‌های جهانی اعلام کنیم، بسیاری از مشکلات حاکم بر نظام اقتصادی کشور برطرف خواهد شد.

کرمانشاهی در ادامه و در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه چه میزان از ضعف‌های ساختاری در حوزه آمار و برنامه‌ریزی از نبود شفافیت در اقتصاد نشأت می‌گیرد، گفت: اگر شفافیت به اصلی اساسی در اقتصاد ما بدل شود، کمبودهای آماری نیز رفع خواهد شد و درنهایت اقتصاد به شرایط اصولی و شفاف بازمی‌گردد. بدین ترتیب صاحبان کسب‌وکار می‌توانند با برنامه‌ریزی دقیق، در مسیر بهبود شرایط گام بردارند. با وجود این، در حال حاضر از این شرایط ایده‌آل فاصله جدی داریم. بدین ترتیب تولیدکنندگان یا صاحبان کسب‌وکارهای مختلف امکان برنامه‌ریزی و اصلاح شرایط را ندارند.

سخن پایانی

نبود مرجعی واحد برای ارائه آمار مرتبط با حوزه تولید و تجارت، اختلاف میان آمارهای ارائه‌شده از سوی مراکز اقتصادی کشور و خلأ قابل‌توجه در این حوزه، طی سال‌های گذشته به چالشی جدی در مسیر فعالیت تولیدکنندگان و صاحبان کسب‌وکارهای مختلف شده است.

در چنین شرایطی امنیت تولید و سرمایه‌گذاری از بین می‌رود و نمی‌توان به بهبود شرایط تولید امید داشت.

شرکت پتروشیمی ایلام

نوبت دوم

آگهی فراخوان شناسایی و ارزیابی کیفی مناقصه‌گران
موضوع مناقصه: خرید پالت چوبی
شماره مناقصه: PIS-۰۰۰۴۶۰

شرکت پتروشیمی ایلام به استناد مجوز صادره از کمیسیون معاملات، در نظر دارد تعداد ۳۳۰,۰۰۰ عدد پالت چوبی مورد نیاز خود مطابق مشخصات درج شده در اسناد استعلام ارزیابی کیفی را از طریق مناقصه عمومی یک‌مرحله‌ای خریداری نمایند.

لذا جهت ارزیابی کیفی مناقصه‌گران بدینوسیله از شرکت‌های واجد شرایط دعوت می‌گردد در صورت تمایل به شرکت در این مناقصه، از تاریخ ۱۴۰۰/۰۷/۲۷ به سامانه الکترونیکی معاملات شرکت پتروشیمی ایلام به نشانی samim-ilampetro.com مراجعه و نسبت به دریافت اسناد اقدام و حداکثر تا ساعت ۱۶:۰۰ مورخ ۱۴۰۰/۰۸/۰۸ مدارک ارزیابی کیفی را تکمیل و در سامانه مذکور بارگذاری نمایند.

کلیه مراحل برگزاری مناقصه از طریق درگاه سامانه الکترونیکی معاملات شرکت پتروشیمی ایلام انجام خواهد شد و لازم است مناقصه‌گران در صورت عدم عضویت قبلی، جهت ثبت‌نام، دریافت نام کاربری و کلمه عبور سامانه و راهنمایی، با شماره تلفن ۰۸۴۳۲۷۲۳۹۴۸ تماس حاصل نمایند.

اسناد مناقصه پس از برگزاری فرایند ارزیابی کیفی و ارسال دعوتنامه، از طریق سامانه الکترونیکی معاملات به مناقصه‌گران واجد صلاحیت ارسال خواهد شد.

مناقصه‌گر لازم است توانایی تودیع ضمانتنامه شرکت در مناقصه به میزان ۱۱میلیارد ریال را داشته باشد (در مرحله ارزیابی کیفی نیاز به ارایه ضمانتنامه نمی‌باشد).

آدرس: ایلام- چوار- نرسیده به روستای آبزا- مجتمع پتروشیمی ایلام
پورتال اطلاع‌رسانی و برگزاری الکترونیکی معاملات: samim-ilampetro.com
تلفن: ۵-۰۸۴۳۳۳۶۰۷۸۲ داخلی: ۳۰۰۳
فکس: ۰۸۴۳۲۷۲۳۹۴۸
کدپستی: ۶۹۳۶۱۵۹۷۰۰
سایر اطلاعات و جزییات مربوطه در اسناد مناقصه آمده است.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۰/۰۷/۲۸ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۰/۰۸/۰۱ شرکت پتروشیمی ایلام

شرکت سهامی ذوب آهن اصفهان (سهامی خاص)
با اطمینان بسازید

نوبت اول

«آگهی فراخوان»
شرکت سهامی ذوب آهن اصفهان

ردیف	نوع فراخوان	شماره	موضوع	مهلت ارائه پیشنهاد	زمان بازگشایی پاکات
۱	مناقصه	۴۴۴۹۲	اجرای عملیات بازسازی خطوط راه‌آهن کارخانه ذوب‌آهن اصفهان	۱۴۰۰/۰۸/۰۴	---
۲	مناقصه	۴۷۵۳۴	خرید ۷۰۰ تن پودر قالب ریخته‌گری سرعت بالا	۱۴۰۰/۰۸/۱۱	۱۴۰۰/۰۸/۱۲
۳	تجدیدمناقصه	۴۹۵۱۴-۱	خرید ۳ ردیف رولیک نورد ۶۵۰	۱۴۰۰/۰۸/۰۸	۱۴۰۰/۰۸/۰۹
۴	تجدیدمناقصه	۴۹۵۰۲-۱	خرید ۴۲ ردیف هادی نورد ۶۵۰	۱۴۰۰/۰۸/۰۸	۱۴۰۰/۰۸/۰۹
۵	مناقصه	۳۶۷۶۵	عملیات اجرایی تخریب و ساخت برج خاموش‌کننده کک‌سازی و سازه‌های جانبی کارخانه	۱۴۰۰/۰۸/۱۸	---
۶	مناقصه	۹۹۰۳۲۸۷	پمپ پیستونی	۱۴۰۰/۰۸/۰۴	---
۷	مناقصه	۴۵۸۵۴	سرور به همراه متعلقات HPE Proliant DL380 Gen10 24SFF CTo Server	۱۴۰۰/۰۸/۰۸	۱۴۰۰/۰۸/۰۹
۸	مناقصه	۴۷۵۲۲	تامین و نصب ۱۳۰۰ متر مربع کف کاذب MDF	۱۴۰۰/۰۸/۱۰	۱۴۰۰/۰۸/۱۰
۹	تجدیدمناقصه	۵۰۵۲۶-۲	طراحی، تامین، حمل، نصب و راه‌اندازی، سیستم اعلام و اطفاء حریق به همراه سیستم تهویه مرکز داده به‌صورت EPC	۱۴۰۰/۰۸/۱۵	۱۴۰۰/۰۸/۱۵

ضمناً لیست استعلام‌های مربوط به خریدهای متوسط (بدون برگزاری مناقصه) در سایت شرکت به آدرس ذیل درج می‌گردد.

سایر موارد:
۱- **زمان دریافت اسناد:** از تاریخ نشر آگهی نوبت اول تا پایان ساعت اداری مهلت دریافت اسناد (مندرج در جدول)
۲- جهت دریافت اسناد و کسب اطلاعات بیشتر به آدرس www.esfahansteel.ir مراجعه فرمایید.

روابط عمومی ذوب آهن اصفهان
تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۰/۰۸/۰۱ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۰/۰۸/۰۳

صمت به مناسبت روز ملی آمار و برنامه‌ریزی بررسی کرد

جایگاه آمار در تجارت کشور

در حوزه تجارت سال‌هاست فعالان و کارشناسان از بی‌توجهی دست‌اندرکاران به آمارهای این بخش گلایه دارند. بسیاری از کارشناسان اقتصاد معتقدند برنامه‌های تجاری و اقتصادی کشور در بیشتر موارد به جای اینکه مبتنی بر آمار و اطلاعات باشند، براساس آزمون و خطا شکل می‌گیرند. این عده نکته تاسف‌بارتر در این بخش را تکرار هر از گاه این آزمون و خطاها می‌دانند و معتقدند اگر نگاه‌های آماری مناسب، در برنامه‌ریزی‌های دست‌اندرکاران بخش تجارت مدنظر قرار می‌گرفت، آسیب‌های اقتصادی کشور در طول این سال‌ها بسیار کمتر بود. از این رو، به مناسبت روز آمار و برنامه‌ریزی صمت به بررسی نقش آمار و برنامه‌ریزی در تجارت کشور پرداخته که در ادامه شرح آن را می‌خوانید:

عکس: صمت

پیمان صفردوست
editor@smtnews.ir

با آمار عالمانه حرکت می‌کنیم

میرهادی رهگشای، کارشناس اقتصاد بین‌الملل درباره نقش آمار و برنامه‌ریزی در تحول کشور از مناظر مختلف، در گفت‌وگو با صمت اظهار کرد: برنامه‌ریزی و آمار در دنیا نقش ارزنده‌ای در موضوعات مختلف دارد و در کشور ما نیز می‌تواند دامنه گسترده‌ای داشته باشد. بخش‌های گوناگون کشور با استفاده از برنامه‌ریزی‌های آماری می‌توانند به بررسی راهکارهای گوناگون اجرایی بپردازند و در نهایت مسیر حرکت مناسب را در پیش بگیرند. رهگشای درباره نقش آمار در تجارت کشور نیز خاطرنشان کرد: زمانی که آمار وجود نداشته باشد، سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌ها کورکورانه خواهد بود، در حالی که اگر آمارهای دقیق و درست، مبنای برنامه‌ریزی‌ها در زمینه‌های مختلف باشد، برنامه‌ها به صورت عالمانه تدوین خواهد شد. درحال‌حاضر کمبود آمارها هم برای تحلیلگران و هم برای دست‌اندرکاران و مسئولان مشکل ایجاد کرده است.

آمار باید دقیق باشد

وی درباره کمبودهای آماری در حوزه تجارت کشور بیان کرد: در تجارت خارجی کشور هم بخش‌های دیگر، نقدهای فراوانی درباره آمارها وجود دارد. آمارهای این حوزه سال‌هاست دارای دسته‌بندی‌های کلی و نه‌چندان دقیق است و همین نگاه کلی مشکلات فراوانی را برای تجارت کشور چه در حوزه واردات و چه در حوزه صادرات ایجاد کرده است. این کارشناس اقتصاد در توضیح این موارد افزود: به‌عنوان مثال، سال‌ها است در حوزه صادرات دو بخش نفتی و غیرنفتی وجود دارد اما می‌بینیم موارد منعکس‌شده در آمار صادرات غیرنفتی اغلب مربوط به کالاهای مشتق‌شده از نفت و گاز است و تفکیک درستی در این زمینه نشده است.

وی همچنین درباره واردات عنوان کرد: در این بخش نیز به طور کلی، کالاها به ۳ دسته واسطه‌ای، سرمایه‌ای و مصرفی تقسیم می‌شوند اما به دلایلی تا جای ممکن کالاهای وارداتی در فهرست کالاهای واسطه‌ای جای می‌گیرند، در حالی که بسیاری از آنها مورد استفاده مصرف‌کننده نهایی قرار می‌گیرند و باید در فهرست کالاهای مصرفی باشند. طبیعی است این دسته‌بندی‌های نادرست، در برخی موارد سیاست‌گذار حوزه اقتصاد را گمراه می‌کند.

اختلاف آماری داریم

رهگشای درباره مشکلات دیگر آماری کشور در حوزه تجارت تاکید کرد: موضوع دیگر این است که ما در تجارت نام مبدأ و مقصد اصلی واردات و صادرات را قید نمی‌کنیم و این موضوع تحلیل‌ها را با خطا روبه‌رو می‌کند. درواقع در واردات ما که معمولا با واسطه انجام می‌شود، آخرین کشور که کالا از آنجا به مقصد ایران حمل شده، به‌عنوان مبدأ قید می‌شود و در صادرات نیز نخستین کشور گیرنده کالا به‌عنوان مقصد در آمارها درنظر گرفته می‌شود، در حالی که در اصول تجارت باید مبدأ و مقصد اصلی مبادلات قید شود. وی در این باره تصریح کرد: این خطای آماری باعث می‌شود کشوری مانند امارات که شاید عملا تجارت زیادی با ایران نداشته باشد، به دلیل قرار گرفتن در زنجیره واسطه‌ای، پس از چین و عراق به‌عنوان سومین شریک تجاری کشور درنظر گرفته شود. این موضوع به شکل واضح در بخش «آینه» (mirror) سایت‌هایی مثل «تریدمپ» مشخص است که نشان می‌دهد اختلاف آمارهای مبادلاتی ثبت‌شده از سوی ایران با آمار کشورهای دیگر در این زمینه به دلیل ثبت نشدن مبدأ و مقصد اصلی کالاها، اختلاف دارد.

آمار مخفی نمی‌ماند

رهگشای در بخش دیگری از صحبت‌های خود به مشکل سوم آماری در تجارت کشور اشاره کرد و گفت: گمرک کشور از نظر میانگین آماردهی از نهادهای دیگر جلوتر است و شاید تنها نهادی باشد که به صورت مستمر آمارهای مربوط به مبادلات تجاری کشور را منتشر می‌کند و این قابل قدردانی است. با این حال، در مواردی مشاهده می‌کنیم این آمارها با توجیهاتی مثل تحریم‌ها در مقاطعی از انتشار آمار خودداری می‌کند.

وی در این باره تصریح کرد: کشورهای دیگر برای دستیابی به آمار صادرات و واردات ایران نیازی به آمارهای گمرک و دیگر نهادهای ما ندارند و این موارد به‌راحتی و وضوح برای آنها از منابع جهانی در دسترس خواهد بود.

برنامه‌ریزی با کلی‌گویی تفاوت دارد

رهگشای درباره موضوع برنامه‌ریزی در حوزه تجارت نیز عنوان کرد: در حوزه برنامه‌ریزی نیز با مشکلات فراوانی روبه‌رو هستیم زیرا در بسیاری از موارد برنامه‌ریزی خاصی وجود ندارد و در مواردی نیز که برنامه‌ریزی وجود دارد، به دلیل استفاده نکردن از منابع آماری، این برنامه‌ها اجرایی نمی‌شود. مواردی که به‌عنوان برنامه‌ریزی در رسانه‌ها از آن یاد می‌شود در اغلب موارد کلی‌گویی‌هایی است که بیش از آنکه راهبردهای عملی را مدنظر قرار دهد، آرزوها را بیان می‌کند و در حقیقت اصلا برنامه نیست. برنامه‌ریزی در حوزه‌های مختلف از جمله تجارت زمانی می‌تواند به نتیجه برسد که برمبنای جزئیات و مبتنی بر واقعیت‌ها باشد و نمی‌توان با بیان یک رقم کلی صادرات، توقع داشت در موعد مقرر به آن رقم رسید. ما برای اینکه بتوانیم در تجارت عملکرد موفق و قابل‌قبولی داشته باشیم باید برنامه‌ریزی‌های میان‌مدت و بلندمدت مطلوبی را براساس اطلاعات آماری دقیق انجام دهیم. با چنین برنامه‌ریزی‌ها و اطلاعات آماری سیاست‌گذار حوزه تجارت می‌تواند تحلیل درستی از مسیر آینده اقتصاد کشور ارائه دهد و فعال اقتصاد نیز مسیر هموارتری برای حضور در عرصه تجارت خواهد داشت.

میرهادی رهگشای

مجیدرضا حریری

برنامه‌ریزی براساس آمار امکان‌پذیر است

مجیدرضا حریری، کارشناس و فعال اقتصاد درباره نقش آمار در حوزه تجارت کشور در گفت‌وگو با صمت اظهار کرد: آمار نقش اساسی و حیاتی در تجارت و اقتصاد کشور دارد و برنامه‌ریزی‌های مربوط به آن دارد. البته این نقش تنها به نوشتن برنامه‌ها محدود نمی‌شود بلکه در پایش برنامه‌های در حال اجرا نیز به آمارهای دقیق و صحیح نیاز داریم. حریری درباره آمارهای حوزه تجارت در کشور عنوان کرد: از منظر سیاست‌گذاری آمار از الزامات اصلی اقتصاد و تجارت است اما متاسفانه در کشور آماری در حوزه تجارت وجود ندارد و اگر هم آماری جمع‌آوری می‌شود، در اغلب موارد منتشر نمی‌شود.

آمار جزو حقوق ذی‌نفعان است

وی درباره لزوم انتشار آمار اقتصادی خاطرنشان کرد: انتشار این آمار جزو حقوق مردم و ذی‌نفعان این آمار است. بنابراین اگر فرض بر گردآوری آمار باشد، حقوق ذی‌نفعان و اهالی نقد و بررسی اطلاع از این آمار است زیرا می‌تواند درستی یا نادرستی مسیرهای طی‌شده و برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده در کشور را نشان دهد و مشخص می‌کند در کدام برنامه‌ها نیاز به بازنگری داریم و کدام مسیرهای تجاری را باید تغییر دهیم. این فعال حوزه تجارت در ادامه بیان کرد: متاسفانه به دلایل مختلفی که از جمله مهم‌ترین آن تحریم‌ها است، بانک مرکزی در حوزه پولی و مالی سال‌ها است آماری را منتشر نمی‌کند. همین‌طور یکی از منابع آماری قابل ارجاع و اتکای کارشناسان و فعالان اقتصاد و دست‌اندرکاران تجارت خارجی کشور حدود دو دهه پیش، سازمان توسعه تجارت کشور بود. این سازمان علاوه‌بر ارائه آمارهای تجاری و اقتصادی، تحلیل‌های آماری قابل‌قبولی را نیز ارائه می‌داد که می‌توانست در پایش برنامه‌ها و پیش‌بینی‌های این حوزه مورد استفاده قرار گیرد که متاسفانه این اطلاعات نیز درحال‌حاضر به دلایل تحریمی منتشر نمی‌شود.

آمار گمرکی حیاتی است

حریری در این باره تاکید کرد: حتی درحال‌حاضر اطلاعات آماری گمرک نیز به صورت ریز و جزء‌به‌جزء منتشر نمی‌شود و تنها به ارائه آمارهای کلی چندماهه در بخش واردات و صادرات بسنده می‌شود. در این بخش نیز چندین سال است اطلاعات جزئی درباره کالاهای وارداتی و صادراتی در اختیار فعالان این حوزه قرار نمی‌گیرد. در نتیجه تمام اظهارنظرهایی که در این زمینه در رسانه‌ها منتشر می‌شود، مبتنی‌بر دانسته‌هایی است که شاید بسیاری از آنها نیز معتبر نباشد. این تحلیل‌ها و اظهارنظرها در شرایط فعلی بیشتر براساس حدس و گمان و شنیده‌های غیرمستند شکل می‌گیرد.وی واردات کالاهای سرمایه‌ای به کشور را به‌عنوان یک نمونه از مجهولات مهم در زمینه تجارت کشور دانست و تصریح کرد: بیش از ۱۰ سال است نمی‌دانیم چه میزان کالای سرمایه‌ای وارد کشور می‌شود در حالی که این آمار شاخص بسیار مهمی برای پیش‌بینی وضعیت تولید کشور در آینده است. فعالان اقتصاد و سرمایه‌گذاران در این بخش باید بدانند چه میزان ماشین‌آلات خریداری شده و چقدر سرمایه‌گذاری برای خرید تکنولوژی و ارتقای محصولات تولیدی کشور صورت گرفته است. این موارد را شاید مقامات رسمی و سیاست‌گذاران دولتی در اختیار داشته باشند اما لازمه مفید بودن این اطلاعات این است که در اختیار کارشناسان و فعالان اقتصاد نیز قرار بگیرند تا بتوانند برای برنامه‌ریزی‌های آینده در بخش‌های مختلف پیش‌بینی‌های لازم را انجام دهند. این کارشناس اقتصاد از بخش کشاورزی به‌عنوان نمونه‌ای از این موارد یاد کرد و گفت: وقتی نمی‌دانیم چه میزان تجهیزات کشاورزی وارد کشور می‌شود، متوجه نمی‌شویم کشاورزی با چه سرعتی در حال حرکت به سوی مکانیزاسیون است؛ در نتیجه نمی‌توان با قطعیت درباره میزان تولید محصولات کشاورزی در یک دهه آینده نظر داد. در حالی که اگر آمار مناسبی درباره صادرات و واردات کشور در این زمینه منتشر می‌شد، می‌توانستیم تحلیل‌های مورد قبولی را نیز درباره آن ارائه دهیم.

نقش آمار از دریچه بنگاهی

وی همچنین اظهار کرد: جدا از موضوعات سیاست‌گذاری تجاری و نیاز به آمارهای دقیق در این بخش، فعال اقتصاد نیز باید با در اختیار داشتن آمارهای این بخش، پایش، تحلیل و نتیجه‌گیری‌های خود را انجام دهد و مسیر آینده فعالیت خود در حوزه تولید یا تجارت را پیش‌بینی و ترسیم کند. پس برای برنامه‌ریزی‌های بنگاهی نیز به این آمار و اطلاعات نیاز داریم.

آمپر نچسبانیم!

حریری درباره اهمیت نقش آمار در برنامه‌ریزی‌های تجاری و اقتصادی کشور تاکید کرد: به طور قطع آمار مهم‌ترین ابزار برنامه‌ریزی در حوزه‌های مختلف از جمله تجارت است. بنابراین نباید با برداشت‌های شخصی یا کتمان بخشی از حقایق، آن را به‌صورت سلیقه‌ای منتشر کرد.

در واقع آمار در سیستم‌های مختلف، مانند یک آمپر عمل می‌کند و نمی‌توان با کتمان آن نتیجه را عوض کرد. بنابراین در صورت حذف آن، تنها زمانی به مشکل پی می‌بریم که خسارت‌های بسیار بیشتر به کل مجموعه وارد شده است. اگر با این رویکرد به آمار نگاه کنیم، می‌توانیم با انتشار و ارائه تحلیل‌های مناسب از آن، مانع بسیاری از آسیب‌های اقتصادی در کشور شویم.

سخن پایانی

با توجه به آنچه گفته شد، به نظر می‌رسد فعالان و کارشناسان اقتصاد و تجارت کشور درباره اینکه به آمارهای تجاری در برنامه‌ریزی‌ها بی‌توجهی می‌شود، اتفاق‌نظر دارند. اگرچه شاید توجیهاتی برای ارائه نشدن آمارهای تجاری کشور در سال‌های اخیر وجود داشته باشد اما این پنهانکاری تیغ دولبه‌ای است که گویا فشار آن بیشتر به سمت فعالان تجاری خودی است تا رصدخانه‌های آماری تحریم‌گران. به هر حال تجارت در دنیای امروز مسیری به‌شدت رقابتی است که توجه به همه اجزای آن می‌تواند در پیروزی و شکست اقتصادی کشورها نقش ایفا کند. بنابراین شاید بهتر باشد با کنار گذاشتن بهانه‌هایی مثل تحریم در انتشار آمارهای تجاری، تحمل فشارهای بیرونی را به جان بخریم و با چشم باز وارد این مسیر پرپیچ‌وخم شویم تا شاید در ادامه مسیر دچار خودزنی‌های تجاری نشویم.

یادداشت

بی‌سلاح به میدان نبرد نرویم

سیدمرتضی افقه
اقتصاددان

تجربیات و دانش اقتصاد در طول سال‌ها نشان داده آمار و ارقام یکی از مهم‌ترین ابزارها برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در بخش‌های مختلف از جمله اقتصاد است. تقریبا همه کشورهای پیشرفته، از این اطلاعات آماری در جهت تدوین برنامه‌های تجاری و اقتصادی خود استفاده می‌کنند. اما در کشور ما موضوع در این باره کمی متفاوت است؛ در کشوری که اصل توسعه، پیشرفت و رفاه مردم در اولویت برنامه‌ریزی‌ها نیست، استفاده از ابزار آن نیز چندان نمی‌تواند مورد توجه قرار گیرد. به همین دلیل برنامه‌های درست و مناسبی نیز در این بخش طراحی و اجرا نمی‌شود.

در حوزه تجارت خارجی چون رقبای قدرتمند بسیاری از کشورهای مختلف وجود دارند این آمار و ارقام اهمیت بسیار بیشتری دارد؛ پس نمی‌توان با چشم بسته وارد این مسیر شد. درواقع یک اشتباه در برنامه‌ریزی‌ها می‌تواند سرمایه‌گذاری‌های سنگین در بخش‌های مختلف را با شکست مواجه کند.

در بازارهای بین‌المللی امروز برای اینکه بتوانیم بهترین بازاریابی‌ها را انجام دهیم، محصولات مورد قبولی را روانه بازار کنیم و حتی کالاهای مورد نیاز خود را با مناسب‌ترین قیمت خریداری کنیم، داشتن جدیدترین اطلاعات و آمار بر بستر تکنولوژی‌های مدرنی مثل اینترنت اهمیت فراوان دارد. در کشور ما متاسفانه بسیاری از فعالان اقتصاد، با نحوه استفاده از این ابزارها آشنا نیستند یا از آنها به شکل مطلوب بهره نمی‌برند؛ بنابراین همواره در حوزه تجارت چه در بخش صادرات و چه در بخش واردات از رقبای خود عقب‌تر هستیم. این موضوع نه‌تنها در قیاس با کشورهای پیشرفته، که حتی نسبت به کشورهای هم‌سطحی مثل ترکیه نیز باعث شکست فعالان اقتصاد ما می‌شود.

بسیار ساده‌انگارانه است که تصور کنیم غول‌های تجاری دنیا مثل چین که موفق به تصاحب بازارهای بزرگ جهان شده‌اند، این کار را تنها با تکیه بر آزمون و خطا انجام داده‌اند. این کشورها به طور مداوم به رصد بازارهای مختلف، نیاز مصرف‌کننده و روش‌های نوین تجارت می‌پردازند و در جریان فعل و انفعالات تجارت جهانی هستند و در این عرصه نقش فعال دارند.

به همین دلیل است در عرصه تجارت واردات خود در حوزه کالا و خدمات را با بیشترین هزینه‌ها انجام می‌دهیم و در مقابل در صادرات نیز به دلیل بی‌اطلاعی از بازارهای بزرگ دنیا، مجبور به مبادله تجاری با کمترین قیمت‌ها هستیم. در شرایطی که رقبای تجاری در کشورهای مختلف با استفاده از آمار و اطلاعات روزآمد خود در این عرصه گام برمی‌دارند، ما نیز اگر می‌خواهیم جایگاهی در این بازارها داشته باشیم باید خود را در مسیر اطلاعات قرار دهیم. در حال حاضر فعالان اقتصاد کشور با این شکل از فعالیت خود در عرصه بین‌المللی مانند جنگجویانی هستند که بدون زره و سلاح وارد میدان نبرد شده‌اند و قصد دارند پیروز میدان نیز باشند. در نهایت اینکه موفقیت در اقتصاد و تجارت امروز دنیا برای کشوری مثل ایران که ساختاری تجاری دارد، برنامه‌ریزی می‌خواهد؛ برنامه‌ریزی مطلوبی که مقطعی و کوتاه‌مدت نباشد و بتواند در بلندمدت با ثبات نسبی منافع تجاری کشور را تامین کند. رسیدن به چنین برنامه و ثباتی بدون شک نیاز به آمار و اطلاعات گسترده و در دسترس سیاست‌گذاران، فعالان و تحلیلگران اقتصاد دارد.

شرکت معدن کار باختر

مناقصه عمومی

شرکت معدن کار باختر در نظر دارد **عملیات ساخت‌وساز ابنیه واحدهای خود را در استان همدان** (کیلومتر ۳۵ جاده سنندج_ معدن سنگ‌آهن روستای باباعلی) و **استان کردستان** (کیلومتر ۴۵ جاده همدان سنندج- سه‌راهی داش‌بلاغ به سمت اسدآباد- سنگ‌شکن روستای سورچه)، (جاده همدان سنندج- سه‌راهی وینسار به طرف سنقر- معدن سنگ‌آهن روستای گلالی) را از طریق مناقصه عمومی به پیمانکاران واجد شرایط واگذار نماید. از متقاضیان محترم دعوت به عمل می‌آید پس از دریافت اسناد مناقصه از سایت به **madankarbakhtar.com** و هماهنگی با آقای بابایی (**۰۹۱۸۹۰۷۰۹۰۳**) نسبت به بازدید از محل اقدام و حداکثر ۷ روز پس از تاریخ درج آگهی نسبت به تکمیل و تحویل اسناد به آقای بابایی به آدرس همدان- خیابان مهدیه- جنب بانک صادرات- کوچه توحید بن‌بست کیانیان درب دوم از راست اقدام فرمایند.

شرکت معدن کار باختر (سهامی خاص)

شنبه
اول آبان ۱۴۰۰- ۱۶ ربیع‌الاول ۱۴۴۳ - ۲۳ اکتبر ۲۰۲۱- شماره ۱۹۱۲-پیاپی ۳۲۳۰

صمت
صنعت معدن تجارت

منشور اخلاق حرفه‌ای روزنامه‌نگاری در روزنامه صمت: www.smtnews.ir/about.html

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی و مطبوعاتی «صمت»
مدیرمسئول: ناصر بزرگمهر
سردبیر:عاطفه خسروی

تلفن: ۸۲۱۹۰ - نمابر: ۸۸۷۱۳۷۳۰- پیامک: ۳۰۰۰۸۲۱۹۰
سازمان آگهی‌ها: ۳-۸۸۷۲۲۷۳۲ -نمابر آگهی ها: ۸۸۷۲۴۲۱۱-۰۹۱۹۱۲۵۱۴۰۶
امور مشترکین: ۸۸۷۲۲۷۳۵ - روابط عمومی: ۸۸۱۰۵۳۰۹
توزیع و سازمان شهرستان‌ها: ۸۸۷۲۲۷۳۵
تهران، خیابان قائم‌مقام‌فراهانی -کوچه آزادگان شماره ۲۶-کدپستی ۱۵۸۶۷۳۳۸۱۱
روابط عمومی: pr@smtnews.ir آگهی: ads@smtnews.ir
امور استان‌ها: ostanha@smtnews.ir
چاپخانه: شرکت چاپ رواق روشن‌مهر

www.smtnews.ir info@smtnews.ir
telegram.me/smtnews instagram.com/smtnewspaper
tozi.smtnews@gmail.com

روزنامه صمت با ۶۳ امتیاز رتبه ۲ در میان روزنامه های تخصصی مقام ۱ در میان روزنامه های اقتصادی مقام ۲

عضو انجمن مدیران روزنامه‌های غیردولتی
عضو انجمن مدیران رسانه
عضو تعاونی مطبوعات

کارتون روز

بدون شرح

طرح: حسین علیزاده

در گفت‌وگوی صمت با دانشیار گروه آمار دانشگاه شهید بهشتی عنوان شد

نجات اقتصاد با نگاه تخصصی به آمار

ملیکا انصاری: نظام آماری را می‌توان مجموعه واحدها و نهادهای تولیدکننده آمار رسمی دانست که در آن داده‌های آماری را گردآوری، پردازش و اطلاع‌رسانی می‌کنند. به کمک مطالعات کاربردی علم آمار می‌توان مسائل واقعی و اجرایی در گردآوری داده‌ها را حل و تفسیر کرد. ازاین‌رو توجه بیشتر به دانش‌آموختگان این علم سبب می‌شود کشور ضمن عبور از بحران، به سمت تحقق اهداف توسعه‌ای حرکت کند

علم آمار به‌عنوان یکی از علوم پرکاربرد در رشته‌های مختلف مورداستفاده قرار می‌گیرد. در هر جایی که نیاز به تحلیل داده‌های تولیدشده از پدیده‌های تصادفی و صحبت از مدل‌سازی و پیش‌بینی باشد، این علم نقش بسزایی ایفا می‌کند. ازاین‌رو نمی‌توان به‌راحتی از کنار اهمیت و کاربردهای گسترده علم آمار گذشت و همچنان چشم امید را بر رشته‌های مهندسی دوخت، چراکه کشورهای توسعه‌یافته به سمت بهره‌گیری از ظرفیت‌های علوم پایه از جمله داده‌کاوی و کارآیی آنها در مسائلی همچون هوش مصنوعی حرکت کرده‌اند. اما همچنان کشور ما در بهره‌گیری از متخصصان علم آمار در مسائل اقتصادی ضعیف عمل می‌کند.

صمت در ارتباط با بازارکار فارغ‌التحصیلان مقاطع مختلف رشته آمار، توانایی آنها و همچنین پیامدهای منفی بهره‌نگرفتن از این نیروهای بالقوه علمی در کشور، با احسان بهرامی‌سامانی، دانشیار گروه آمار دانشکده علوم ریاضی دانشگاه شهید بهشتی به گفت‌وگو پرداخته است.

■ مهم‌ترین کاربردهای علم آمار در اقتصاد کشور را در چه مواردی می‌توان دانست؟

بسیاری از داده‌های موجود در اقتصاد، نیاز به تجزیه‌وتحلیل انواع داده‌ها در مقیاس‌های بزرگ و ناهمگن از جمله متغیرهای کیفی و کمی دارند. در علم اقتصاد نیز علم آمار در حوزه‌های گوناگون مورداستفاده قرار می‌گیرد. بررسی عوامل موثر بر نرخ تورم، رشد اقتصادی، نرخ بیکاری و... با استفاده از انواع آمار به‌دست می‌آیند. بررسی ضریب جینی و شناسایی عوامل موثر بر آن نیز با استفاده از انواع مدل‌های آماری با عنوان مدل‌های خطی تعمیم‌یافته موردارزیابی قرار می‌گیرد. بررسی سری زمانی داده‌های بورس نیز در همین راستاست. یکی از کاربردهای علم آمار در علم «بیم‌سنجی» است که این علم از دو بخش کلی مبانی بیمه‌های زندگی و غیرزندگی تشکیل شده است. بیمه‌های زندگی که با طول عمر اشخاص سروکار دارند، از لحاظ مفهوم و روش استفاده از تحلیل بقا در علم آمار بهره می‌برند. در بیمه‌های غیرزندگی که مربوط به بروز حوادث و میزان خسارت‌های واردشده در هر حادثه هستند، از نظریه قابلیت اعتماد و صف‌بندی علم آمار استفاده می‌شود. باید توجه داشت که درک مباحث احتمال، فرآیندهای تصادفی و استنباط آماری از ضرورت‌های لازم در این علم به‌شمار می‌آید. در نهایت تعیین نرخ حق بیمه در انواع رشته‌های بیمه‌ای و شناسایی انواع ریسک‌های آن توسط آمارشناسان انجام می‌شود.

■ سالانه دانش‌آموختگان زیادی از دانشگاه‌های معتبر کشور در مقاطع مختلف رشته آمار فارغ‌التحصیل می‌شوند. میزان توانمندی این افراد (کیفیت علم و دانش‌آموخته شده و توانایی کاربرد علم در مسائل عینی) را چطور ارزیابی می‌کنید؟

می‌توان گفت فارغ‌التحصیلان رشته آمار از نظر کیفیت علمی و دانش آموخته‌شده در مسائل نظری و محض در وضعیت به نسبت خوبی قرار دارند اما درباره نحوه برخورد آنها با مسائل واقعی و مهارت آنها در حل چالش‌های عینی آماری نمی‌توان چنین نظری داشت. بسیاری از دانش‌آموختگان به‌دلیل عدم‌آموزش مناسب در بکارگیری نرم‌افزارهای آماری و اداری یا کار با داده‌های رسمی و گزارش‌نویسی‌های آماری، مدیریتی و تحلیلی، مهارت‌های لازم را ندارند. امروزه سعی شده با مباحثی که در سرفصل درسی مقاطع مختلف رشته‌های آماری در دانشگاه‌ها تدریس می‌شوند تا حدودی نیازهای مهارتی دانشجویان تقویت شود. به‌عنوان مثال، درس روش تحقیق و مشاوره آماری یکی از دروس مقطع کارشناسی آمار در دو سال اخیر در برنامه سرفصل رشته آمار قرارگرفته و در گروه آمار دانشگاه شهید بهشتی تدریس می‌شود. این درس مهارت‌های دانشجویان را در انجام پروژه‌ها و طرح‌های پژوهشی داده‌محور تقویت می‌کند. دروسی مانند داده‌کاوی و یادگیری ماشین در مقطع تحصیلات تکمیلی نیز با این منظور در سرفصل دروس رشته آمار گنجانده‌شده است.

■ گفته می‌شود بازار کار برای فارغ‌التحصیلان رشته آمار در کشور ما محدود است. آیا این محدودیت بازار کار برای رشته آمار را تایید می‌کنید؟

در سال‌های اخیر با پیدایش علم داده در دنیا، بازار کار دانش‌آموختگان رشته آمار در کشور ما وضعیت خوبی نسبت به چند سال گذشته پیدا کرده، به‌طوری‌که بازار کار برای فارغ‌التحصیلان رشته آمار و آمارشناسان جوانی که مهارت بکارگیری انواع نرم‌افزارهای اداری، آماری، پایگاه داده و الگوریتم‌های یادگیری ماشین را دارند، بسیار عالی است. علم داده، علمی است که در تحلیل‌های آمار از الگوریتم‌های مربوط به یادگیری ماشین و یادگیری عمیق استفاده می‌شود. اما از آنجایی که غالب دانش‌آموختگان رشته آمار با مهارت‌های ذکرشده آشنایی کافی ندارند، بازار کار برای آنها محدودشده و متخصصان سایر رشته‌ها مانند رشته‌های مهندسی کامپیوتر، صنایع و مدیریت به جای فارغ‌التحصیلان رشته آمار در برخی از مشاغل به کارگرفته می‌شوند.

یکی از دلایل محدود شدن بازار کار برای فارغ‌التحصیلان رشته آمار، نبود نظام آمارشناسی کشور است. قانون نظام آمارشناسی ایران سبب می‌شود کارهای اجرایی آماری و پروژه‌های بزرگ آماری کشور، در بسیاری از موارد توسط افراد متخصص و کارآمد اجرا شوند و نتایج علمی آنها بر آحاد جامعه اثر مثبت گذارند. نقش این نظام همانند نقشی است که سازمان نظام پزشکی در حرفه پزشکی دارد.

این نظام مشاوران آماری و آمارشناسان را ساماندهی کرده و به سازمان‌های مختلف معرفی می‌کند. در این شرایط، دانشگاه‌ها با تغییر رویکرد نسبت به گذشته، به تربیت آمارشناسان برای بازار کار داده‌محور می‌پردازند.

■ به نظر شما عدم بکارگیری آمارشناسان در مشاغل مرتبط چه پیامدهایی خواهد داشت؟

محدودیت در بکارگیری دانش‌آموختگان در مقاطع مختلف رشته‌های آماری سبب می‌شود مدیران سازمان‌های گوناگون به‌ویژه سازمان‌های دولتی فعال در بخش اقتصاد، تصویری داده‌محور از وضعیت سازمان خود نداشته باشند و نتوانند نقشه راه سازمان را موردارزیابی قرار دهند.

امروز بکارگیری آمارشناسان در سازمان‌های گوناگون، به مدیران قدرت تصمیم‌گیری، ارزیابی و پیش‌بینی براساس برنامه‌های خود را می‌دهد. ساماندهی، نظام‌مند کردن و تعیین روش‌های علمی و مناسب در فرآیند تولید داده‌های آماری در هر سازمانی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. از جمله ابزارهای مهم برنامه‌ریزی، سیاست‌گذاری و سنجش سیاست‌های اتخاذشده، آمار و اطلاعات دقیق و بهنگام است؛ بنابراین تهیه و تدوین این‌گونه اطلاعات قابل‌اعتماد، بخشی از فعالیت‌های ضروری و مهم در فرآیند برنامه‌ریزی و تصمیم‌سازی تلقی می‌شود. آمارشناسان می‌توانند با طراحی و معماری داده، به تحلیل داده‌ها بپردازند و در تمامی شرایط یاری‌رسان مدیران اقتصادی و سیاسی باشند. در آخر، محدودیت در بکارگیری دانش‌آموختگان مقاطع مختلف رشته‌های آماری سبب می‌شود پروژه‌های بزرگ آماری کشور در بسیاری موارد، توسط افراد غیرمتخصص و ناکارآمد اجرا شود که نتایج علمی آنها بر آحاد جامعه اثر منفی خواهد گذاشت.

■ چشم‌انداز جایگاه علم آمار در مشاغل چگونه خواهدبود؟

اگر آمارشناسان و فارغ‌التحصیلان آمار مهارت‌های لازم درباره آشنایی با پایگاه داده، الگوریتم‌های یادگیری ماشین، آشنایی با گزارش‌نویسی و معماری داده کسب کنند، می‌توانند از نظر شغلی جایگاه خوبی داشته باشند. امروزه هر سازمانی به‌ویژه سازمان‌های فعال در حوزه اقتصاد نیاز به استفاده به آمارشناسان دارند. تولید آمار رسمی باکیفیت و استفاده از علم آمار سبب بالا بردن قدرت مدیران می‌شود؛ بنابراین هر سازمانی باید بخشی با عنوان آمار، برنامه‌ریزی و ارزیابی داشته باشد تا سازمان تحت شاخص‌های مشخص براساس داده‌ها مورد رصد قرارگرفته و آینده سازمان ترسیم شود. بنابراین علم آمار یا علم داده، نقش بسزایی در اقتصاد ایفا می‌کند. اگر بخواهیم اقتصاد پویا داشته باشیم ابتدا باید با استفاده از ایجاد نظام‌های جامع آماری یکپارچه در این حوزه، نقاط ضعف و قوت در اقتصاد را مشخص کنیم. همچنین ایجاد نظام جامع آماری در بحث مالیات، درآمدهای خانوارها، شناسایی دهک‌های پایین درآمدی با استفاده از علم آمار میسر شده و آمارشناسان در این حوزه‌ها می‌توانند فعالیت کنند. در کل آینده جایگاه علم آمار در مشاغل بستگی به نگاه و احساس نیاز مدیران در بخش‌های مختلف از جمله اقتصاد دارد.

شناسنامه

روز شمار آمار در ایران و جهان

روز جهانی آمار برای نخستین‌بار در ۲۰ اکتبر ۲۰۱۰ از سوی کمیسیون آمار سازمان ملل متحد (UNSD) تعیین و نام‌گذاری و با شعار «خدمت، حرفه‌ای‌گری و صداقت» در سراسر جهان جشن گرفته شد که تقریبا مصادف با روز ملی آمار در ایران است.

بیش از ۱۰۳ کشور و حدود ۴۰ سازمان منطقه‌ای و بین‌المللی روز جهانی آمار ۲۰۱۰ را جشن گرفتند. براساس مصوبه کمیسیون آمار سازمان ملل نیز مقرر شد این رویداد هر ۵ سال یک‌بار برگزار شود.

دومین رویداد روز جهانی آمار، ۲۰ اکتبر سال ۲۰۱۵ با شعار «داده‌های بهتر، زندگی بهتر» بررسی شد. ۵ سال بعد در سال ۲۰۲۰ نیز این روز جهانی با شعار «به‌هم پیوستن گیتی با داده‌هایی که می‌توانیم به آنها اعتماد کنیم»، برگزار شد.

هدف از برگزاری روز جهانی آمار، تاکید بر اهمیت استفاده از آمارهای رسمی در بین تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران در بالاترین سطح دولتی و توجه ملی به آن است. آمار مفید است، چون ابزار تصمیم‌گیری است.

آمار در خدمت همه اقشار جامعه و به‌ویژه پژوهشگران و مدیران است. از این‌رو باید صاحبان این ابزار در مرحله نخست مطمئن شوند هر فرد تصمیم‌سازی، خواه در حیطه علم و تحقیق، خواه در حیطه مدیریتی به‌خوبی به خدمات این ابزار واقف است.

■ تاریخچه نظام‌مندی آمار در ایران

در سال ۱۲۹۷ هجری شمسی برای ثبت وقایع چهارگانه، اداره ثبت احوال کشور تاسیس شد. با ثبت اطلاعات مرتبط با تولد، فوت، ازدواج و طلاق از سوی اداره یادشده، ضرورت اطلاع از جمعیت کشور و تعیین سازمانی که به جمع‌آوری این اطلاعات بپردازد، موردتوجه قرار گرفت و منجر به آن شد که در سال ۱۳۰۳ هجری شمسی، آیین‌نامه‌ای به تصویب برسد و در این آیین‌نامه، اداره‌ای مسئول جمع‌آوری آمار شده و وظایف آن مشخص شود.

براساس این مصوبه، مسئولیت جمع‌آوری و متمرکز کردن آمارهای موردنیاز به عهده وزارت کشور گذاشته شد. در خرداد ۱۳۱۸ هجری شمسی نخستین قانون سرشماری در مجلس شورای ملی تصویب شد.

در اجرای این قانون سرشماری نفوس از ۱۰ اسفندماه همان سال در شهر تهران و در سال ۱۳۱۹ و ۱۳۲۰ هجری شمسی در ۳۳ شهر کشور به‌تدریج به اجرا درآمد.

در اسفند ۱۳۳۱ هجری شمسی سازمان همکاری آمار عمومی تشکیل شد و در فروردین ۱۳۳۲ هجری شمسی، قانون آمار و سرشماری به تصویب رسید.

در این سال، اداره آمار و سرشماری از اداره کل آمار و ثبت احوال منتزع و به سازمان همکاری آمار عمومی ملحق شد. به این ترتیب برای نخستین‌بار سازمانی که به‌طور انحصار وظیفه جمع‌آوری آمار را به عهده داشت به وجود آمد که در سال ۱۳۳۴ هجری شمسی به اداره آمار عمومی، وابسته به وزارت کشور، تغییر نام یافت و این اداره، در سال ۱۳۳۵ هجری شمسی نخستین سرشماری عمومی نفوس را در کل کشور به اجرا درآورد.

با تاسیس اداره آمار عمومی، فعالیت‌های آماری وارد مرحله جدیدی شد و همه‌ساله طرح‌های گوناگون آماری در زمینه‌های مختلف اجتماعی - اقتصادی به اجرا درآمد که مهم‌ترین آنها به شرح زیر است:

آمارگیری کشاورزی در سال ۱۳۳۹
آمارگیری نمونه‌ای نفوس در سال ۱۳۴۲
سرشماری صنعتی در سال ۱۳۴۲
آمارگیری بودجه خانوار در سال ۱۳۴۲

نیاز روزافزون نهادهای برنامه‌ریزی کشور به آمار و اطلاعات و ضرورت همکاری بسیار نزدیک سازمان اصلی تولیدکننده آمار با نهاد برنامه‌ریزی، موجب شد براساس قانون ۱۳۴۴ هجری شمسی، اداره آمار عمومی از وزارت کشور جدا و با نام مرکز آمار ایران به سازمان برنامه‌وبودجه وابسته شود.

در سال ۱۳۷۹ سازمان برنامه‌وبودجه کشور با سازمان امور اداری و استخدامی کشور ادغام‌شده و با عنوان سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور فعالیت خود را ادامه داد.

در سال ۱۳۸۶ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری تغییر کرد. هم‌اکنون مرکز آمار ایران وابسته به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری است.

سینما

آمار و داده‌کاوی، سوژه پرده نقره‌ای

ملیکا انصاری- علوم پایه به مجموعه علومی گفته می‌شود که به بررسی بنیادین پدیده‌ها یا بررسی ماهیت، قوانین و روابط حاکم بین آنها می‌پردازند. از بارزترین این علوم را می‌توان ریاضیات، آمار و فیزیک دانست. علوم پایه، زیربنای اصلی سایر دانش‌ها محسوب شده و به همین دلیل در مواقعی به کل علم تعمیم داده می‌شوند.

در این میان، داده‌کاوی که ارتباط بسیار نزدیک به علم آمار داشته و یک بحث میان رشته‌ای(رشته‌ای که با بهره‌گیری و در کنارهم قرار گرفتن علوم آمار، ریاضیات و علوم کامپیوتر تشکیل می‌شود) به‌شمار می‌رود به‌معنای علم استخراج الگوها، اطلاعات و تحلیل امجموعه داده‌های خام به‌دست آمده، تحلیل شرایط پیش‌رو و پیش‌بینی ادامه روند است.

در کشور ما این مفاهیم همچنان در سایه سنگین مهندسی مانده و اهمیت این علوم پایه همچنان آن‌طور که باید و شاید به اقشار مختلف جامعه و همچنین سطوح عالی مدیریتی کشور ارائه نشده است. اما در سایر کشورها این روند جریان نداشته و ضمن بکارگیری مناسب متخصصان علوم پایه، آمار و داده‌کاوی، سعی بر پیشرفت‌های اقتصادی و سیاسی خود دارند.

تا حدی که این اهمیت و تفکر وارد سینمای جهان نیز شده و در سال‌های اخیر شاهد خیز عظیم این مفاهیم در لایه‌های سوژه‌های پرده نقره‌ای هستیم. در این گزارش قصد داریم تا ۵ فیلم برتر جهان که اساس و طرح داستانی آنها مرتبط با تحلیل داده، پیش‌بینی مبتنی بر آمار و اطلاعات و همچنین تکیه آینده بر هوش مصنوعی را معرفی کنیم. با صمت همراه باشید.

■ The Imitation Game

یکی از بهترین فیلم‌های ارائه‌شده در ارتباط با مفاهیم داده‌کاوی و آماری را می‌توان بازی تقلید (The Imitation Game) دانست. یک فیلم درام تاریخی امریکایی محصول سال ۲۰۱۴ به کارگردانی مورتن تیلدوم و نویسندگی گراهام‌مور که براساس بیوگرافی آلن‌تورینگ در سال ۱۹۸۳ توسط اندرو هاجز تهیه شده است. آلن‌تورینگ، رمزنگاریست که برای پاسخ به سوال «آیا ماشین‌ها می‌توانند فکر کنند؟» در مقاله اصلی خود در سال ۱۹۵۰ «ماشین‌های محاسباتی و هوش» پیشنهاد کرده است. در این فیلم، بندیکت کامبربچ در نقش تورینگ بازی می‌کند که پیام‌های اطلاعاتی آلمان برای دولت بریتانیا را در طول جنگ جهانی دوم رمزگشایی کرد.

جنگ جهانی دوم، در حالی که ارتش ویرانگر هیتلر یکی پس از دیگری در حال نابودی و فتح کشورهای اروپایی است و لندن زیر حملات سنگین نازی‌ها کمر خم کرده، گروهی از نخبه‌ها و ریاضی‌دانان از جمله آلن تورینگ از طرف دولت انگلیس استخدام می‌شوند تا کاری غیرممکن را انجام دهند: شکستن کدهای ماشین‌هایی موسوم به انیگما که نازی‌ها از طریق آن مکالمات سری با هم انجام میدهند.

■ Margin call

یک فیلم مهیج امریکایی محصول سال ۲۰۱۱ است که توسط جی‌سی چاندور در نخستین کارگردانی بلند خود نوشته و کارگردانی شده است. داستان اصلی در یک دوره ۲۴ ساعته در یک بانک بزرگ سرمایه‌گذاری وال‌استریت در مراحل اولیه بحران مالی ۲۰۰۷-۲۰۰۸ اتفاق می‌افتد.

این فیلم تلاش متخصصان علم داده و به همراه متخصصان اقتصادی برای پیش‌بینی و جلوگیری از بروز بحران‌های بعدی مالی را نشان می‌دهد. به عبارتی این فیلم قدرت بی‌نظیر تحلیل داده و ریاضیات را نشان می‌دهد که در آن یک تیم داده‌کاوی در حوزه صنعت مالی فعالیت می‌کنند.

■ Her

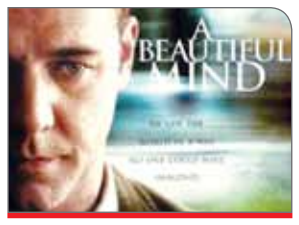
«او» یک فیلم درام-رمانتیک-علمی-تخیلی امریکایی است که توسط اسپایک‌جونزه نوشته، کارگردانی و تهیه شده است. محوریت داستان درمورد مردی است که با یک سیستم عامل هوشمند رایانه‌ای که دارای صدا و شخصیت یک زن است، رابطه عاطفی برقرار می‌کند. برای درک رابطه هوش مصنوعی با زندگی عاطفی انسان‌ها مشاهده این فیلم توصیه اکید می‌شود.

■ Moneyball

یک فیلم بیوگرافی امریکایی محصول سال ۲۰۱۱ به کارگردانی بنت‌میلر و نویسندگی استیون زایلیان و آرون سورکین است. این فیلم براساس کتاب غیرداستانی ۲۰۰۳ مایکل لوئیس ساخته شده است. داستان آن مربوط به مردی است که مسئول یک تیم بیس‌بال است و این تیم وضع مناسبی در جدول مسابقات ندارد.

در میانه داستان این مرد با فردی آشنا می‌شود که یک اقتصاددان است. او روش‌هایی بلد است که می‌تواند براساس تحلیل بازیکن‌های حریف، آینده را پیش‌بینی کند.

■ A Beautiful Mind

ذهن زیبا یک فیلم درام بیوگرافی امریکایی محصول سال ۲۰۰۱ براساس زندگی جان‌نش (John Nash) ریاضیدان امریکایی، برنده نوبل اقتصاد و برنده جایزه آبل است. این فیلم توسط ران هاوارد کارگردانی شده و که فیلمنامه آن را آکیوا گلدزمن نوشته است.

این کتاب از کتاب پرفروش و نامزد جایزه پولیتزر در سال ۱۹۹۷ به همین نام توسط سیلویا نصار الهام گرفته شده است.

جان نش، خالق تئوری بازی‌هاست که از یک بیماری روانی رنج می‌برد و همین امر موجب قطع ارتباط او با جهان واقع و ارتباط او با جهان ساخته ذهن توانمند خودش شده و در ادامه ماجراهای رخ داده برای این دانشمند بزرگ موجب به هم خوردن روال عادی زندگی‌اش می‌شود.

■ سخن پایانی

با توجه به رویکرد جهان نسبت به هوش مصنوعی و اثبات جایگاه داده‌کاوی در مراتب گوناگون اقتصادی، اجتماعی و سیاسی، حرکت به سمت شناسایی این علم و ظرفیت‌های آن به اقشار جامعه حائز اهمیت است. یکی از مهم‌ترین رسانه‌هایی که می‌تواند در زمینه آموزش مردم یک کشور پیشرو باشد، سینما و تلویزیون است.

متاسفانه می‌توان گفت سینمای ایران در پرداخت به سوژه داده‌کاوی، هوش مصنوعی و کاربرد علم آمار حتی در روزمره‌ترین اتفاقات بدیهی جاری در جامعه، ضعیف عمل کرده است.

این موضوع نشان می‌دهد سینمای ایران در انتخاب سوژه‌های روز تاثیرگذار که ضمن افزایش آگاهی جامعه، رشد و بلوغ سطح فکری افراد را به همراه دارد، باید یک بازنگری کلی و جدی داشته باشد.